

Pedagogisch beleid

Buitenschoolse opvang (bso)

Inhoud

	Pagina
Een woord vooraf	
Inleiding	3
Leeswijzer	4
Missie, visies, waarden en doelen	
1. Missie en visie	5
2. Visie op kinderen	6
3. Visie op opvoeden	6
4. Kernwaarden	7
5. Pedagogische basisdoelen voor de kinderopvang	8
6. Welbevinden	9
6.1 Welbevinden bij kinderen	9
6.2 Werken aan welbevinden	10
7. Pedagogisch medewerkers en hun competenties	12
Pedagogisch werkplan	
8. Pedagogisch werkplan	14
8.1 Kinderen een gevoel bieden van fysieke en emotionele veiligheid	14
8.2 Kinderen de gelegenheid bieden tot het bevorderen van persoonlijke competenties	17
8.3 Kinderen de gelegenheid bieden tot het bevorderen van sociale competenties	18
8.4 Kinderen socialiseren door overdracht van waarden en normen	19
8.5 Werken met thema's op de bso	21
8.6 Mentorschap	21
8.7 Structureel volgen	21
8.8 Wennen	21
SKRS als organisatie	
9. Onze bso-locaties	23
10. Typen opvang en beroepskracht-kind-ratio	26
11. Dagprogramma bso	29
12. Vakantieopvang en zomeropvang	30
13. Ontwikkeling en implementatie pedagogisch beleid	31
14. Stagiairs	33
15. Samenwerking met ouders	35
16. Samenwerking met het kinderdagverblijf	36
17. Samenwerking met scholen	37
18. Samenhang met ander beleid	38
Gebruikte literatuur	
19. Literatuurlijst	39
Bijlagen	
Bijlage 1: De ontwikkeling van kinderen van 4 tot 13 jaar	40
Bijlage 2: Activiteiten en speelmateriaal ter stimulering van de ontwikkeling van kinderen op de bso	45

Een woord vooraf

Inleiding

Het kind voorop!

Voor je ligt het pedagogisch beleid voor de buitenschoolse opvang van SKRS.

Binnen SKRS vindt een continu proces plaats van kwaliteitsontwikkeling in onze werkwijze. Hoe kijken wij naar kinderen? Wat vinden wij belangrijk voor kinderen en wat hebben ze nodig? Hoe doen we dit en waarom doen we dit zo? Dit zijn vragen waar dit pedagogisch beleid een antwoord op biedt.

Pedagogisch medewerkers moeten richting en inspiratie kunnen ontleen aan het pedagogisch beleid, en ouders kunnen een duidelijk beeld krijgen wie SKRS is en waar SKRS voor staat. Het uitgangspunt van dit beleid is een positieve kijk op kinderen. Het kind voorop!

Het pedagogisch beleid is tot stand gekomen na het bestuderen van onder meer wetenschappelijke literatuur waarin nieuwe en vernieuwde inzichten aan bod kwamen. Tevens is het beleid besproken in verschillende werkgroepen met pedagogisch medewerkers onder leiding van de beleidsmedewerker.

Het pedagogisch beleid is voorgelegd aan de oudercommissie. Ouders en medewerkers zijn op de hoogte gebracht middels een bericht in de SKRS Memo. Tot slot hebben besprekingen in groepsbijeenkomsten van pedagogisch medewerkers onder leiding van de regiomanagers, de implementatie tot voltooiing gebracht.

Leeswijzer

Het pedagogisch beleid start met hoofdstuk 1 tot en met 4, waarin onze missie, visie en kernwaarden beschreven staan. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 aandacht besteed aan de vier pedagogische basisdoelen die genoemd zijn in de Wet kinderopvang (2005). In hoofdstuk 7 worden de inzet en vereiste competenties van de pedagogisch medewerkers beschreven.

De kern van het pedagogisch beleid voor de bso wordt gevormd in hoofdstuk 8. Hierin komt het pedagogisch werkplan voor de bso-locaties van SKRS aan bod. In de daarop volgende hoofdstukken worden de organisatie en praktische invulling beschreven. In hoofdstuk 18 volgt de literatuurlijst.

Over de gebruikte terminologie:

- Het pedagogisch beleid is gericht op ouders en pedagogisch medewerkers. Omdat pedagogisch medewerkers het pedagogisch werkplan gebruiken als handleiding voor hun werk, is hoofdstuk 8 in de jij-vorm geschreven.
- Wanneer er wordt gesproken over de organisatie SKRS of collega's op de bso dan wordt dit vaak met 'wij' aangegeven.
- Wanneer er over een kind geschreven wordt in de hij-vorm, kan er doorgaans ook 'zij' gelezen worden.
- Wanneer er over pedagogisch medewerkers geschreven wordt in de zij-vorm, kan er doorgaans ook 'hij' gelezen worden.

Missie, visies, waarden en doelen

1. Missie en visie

Onze missie

De missie van SKRS is om kinderen een inspirerende, uitdagende en liefdevolle omgeving te bieden. Onze organisatie is betrokken bij en staat open voor vragen van ouders en ontwikkelingen in de samenleving.

Onze visie op kinderopvang

Onze bso-locaties staan open voor alle culturen en geloofsovertuigingen. Wij tonen respect voor de unieke achtergrond van elk kind en geven het de aandacht waar het op dat moment behoefte aan heeft. Het welbevinden van de kinderen staat voorop en is tevens onze maatstaf voor kwaliteit.

Kinderen in de leeftijd van vier tot dertien jaar doorlopen een ontwikkelingsperiode van kleuter tot puber. In die periode wordt hun wereldbeeld snel groter, net als het beroep op hun zelfstandigheid. Zij worden steeds autonomer en hebben behoefte aan participatie. Ook hebben kinderen in deze leeftijd in toenemende mate behoefte aan vrije tijd. Wij willen een tweede huis bieden in een veilige omgeving en een vrolijke sfeer, met individuele aandacht voor ieder kind, met privacy en mogelijkheden voor ontspanning.

De ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun eigen kind; de pedagogisch medewerker heeft een rol als medeopvoeder. Een open relatie met ouders is een voorwaarde voor een goede samenwerking. De wijze van interactie tussen de pedagogisch medewerker en de kinderen in de groep is beslissend voor het bereiken van de vier basisdoelen die genoemd worden in de Wet kinderopvang.

De begeleiding op de bso richt zich op het vergroten van de zelfstandigheid van de kinderen, de ontwikkeling van hun normen en waarden, het leren om rekening te houden met elkaar, het maken van eigen keuzes en het leren dragen van verantwoordelijkheid.

Het accent ligt op vrije tijd. De kinderen kunnen, met inachtneming van de huisregels en groepsregels, zelf een invulling geven aan de opvangdag. Kinderparticipatie biedt aan alle kinderen de kans om actief mee te doen op de bso.

Bij SKRS staat het kind voorop! Wij geven het kind de ruimte om zich te ontwikkelen in een inspirerende omgeving. Hierin worden de kinderen op een positieve manier gestimuleerd door de pedagogisch medewerkers. De pedagogisch medewerkers dragen zorg voor een inspirerend activiteiten aanbod. De activiteiten vinden plaats op de bso of in de regio en sluiten aan op de behoeften van de kinderen.

2. Visie op kinderen

Hoe kijken wij naar kinderen?

- Kinderen hebben veel mogelijkheden in zich.
- Ieder kind heeft zijn eigen karakter, al vanaf de geboorte, en wordt daarnaast verder ontwikkeld en gevormd door de omgeving waarin het opgroeit en de ervaringen die het opdoet.
- Een kind mag zijn wie hij is. Kinderen verschillen van elkaar en dit beschouwen wij als een verrijking voor de groep waarin het kind zich bevindt.
- Kinderen moeten nog veel ontdekken en meekrijgen voor ze zelfstandig in de maatschappij kunnen functioneren.
- Kinderen zijn belangrijk: zij zijn de toekomst.

3. Visie op opvoeden

De bso is een opvoedomgeving:

- Met in aansluiting op de schooltijden een vrijetijdsaanbod voor kinderen van vier tot dertien jaar;
- Waarin bewust en gericht gewerkt wordt aan de vier pedagogische basisdoelen;
- Waarin kinderen de kans krijgen om interesses en talenten te ontdekken en ontwikkelen;
- Waarin kinderen leren om verantwoordelijkheid te krijgen en te dragen;
- Waarin kinderen en volwassenen met elkaar omgaan in een sfeer van respect en acceptatie.

Kinderen treffen in de bso aan:

- Een huiselijke omgeving met gezelligheid, geborgenheid en persoonlijke aandacht;
- Spelen naar eigen keuze;
- Privacy en autonomie: kinderen kunnen alleen en zelfstandig zijn;
- Participatie: kinderen hebben inspraak en verantwoordelijkheid;
- Een aansluitend aanbod op leeftijd, sekse en interesses;
- Normen en waarden, met gelegenheid tot meningsvorming en discussie;
- Een leefgemeenschap: met diversiteit en verbondenheid met kinderen en ouders;
- Samenwerking met ouders.

4. Kernwaarden

De volgende kernwaarden hebben wij vastgesteld om onze missie te bereiken. De kernwaarden geven richting aan ons handelen in de dagelijkse praktijk op de bso.

Enthousiast

We zijn trots op onze organisatie en op ons vak. We hebben plezier in ons werk en stralen dit uit.

Klantgericht

Wij zorgen ervoor dat we weten wat de klant van ons wil. We nemen wensen van kind, ouders en collega's serieus en geven ook grenzen aan.

Kindgericht

Ieder kind is voor ons belangrijk en uniek. We handelen vanuit de vraag van het individuele kind, binnen de kaders van het pedagogisch beleid.

Betrokken en respectvol

Wij zijn een professionele organisatie, waarin iedereen persoonlijk wordt benaderd. We communiceren open naar ouders, kinderen en collega's.

Kwaliteitsbewust

We stellen hoge eisen aan de kwaliteit van onze werkwijze. Dit betekent dat we voortdurend werken aan verbetering. We maken daarin bewuste keuzes.

Omgevingsbewust

We richten onze blik naar buiten, als organisatie maar ook samen met de kinderen. We weten wat er speelt in de omgeving en in de samenleving. Daar waar we mogelijkheden zien, zoeken we samenwerking en spelen we in op activiteiten en ontwikkelingen.

Ondernemend

Onze organisatie is volop in beweging! We zijn creatief, vindingrijk en resultaatgericht, maar ook realistisch: we nemen verantwoorde risico's.

5. Pedagogische basisdoelen voor de kinderopvang

De volgende vier pedagogische basisdoelen worden in de Wet kinderopvang (2005) genoemd:

1. Kinderen een gevoel bieden van fysieke en emotionele veiligheid.
2. Kinderen de gelegenheid bieden tot het bevorderen van persoonlijke competenties.
3. Kinderen de gelegenheid bieden tot het bevorderen van sociale competenties.
4. Kinderen socialiseren door overdracht van waarden en normen.

Deze vier pedagogische basisdoelen worden in hoofdstuk 8 van ons pedagogisch werkplan uitgebreid behandeld.

6. Welbevinden

6.1 Welbevinden bij kinderen

Het welbevinden van kinderen is voor ons de belangrijkste maat voor kwaliteit van de opvang en de tevredenheid van ouders. In de bso wordt de term 'welbevinden' gebruikt om aan te duiden dat een kind zich fysiek en emotioneel veilig voelt in zijn omgeving. Een kind dat zich prettig en op zijn gemak voelt op de bso, ervaart welbevinden. Als de kinderen zich prettig voelen, dan doen de pedagogisch medewerkers hun werk goed.

Welbevinden is een algemeen positieve toestand waarin het kind verkeert. Pedagogisch medewerkers zien over het algemeen vrij snel of een kind in hun groep zich prettig voelt of niet. Uit het gedrag en de stemming van kinderen krijg je namelijk aanwijzingen over hun welbevinden. Een kind dat zich prettig en op zijn gemak voelt, is vooral levenslustig, actief en ontspannen. Het kind staat open voor anderen en heeft zelfvertrouwen. Een kind dat goed in zijn vel zit kan gerust gaan spelen. Hij voelt de ruimte om te experimenteren en zijn talenten te ontplooien. Er zijn zeven kenmerken van welbevinden. Een kind dat welbevinden ervaart is: open, nieuwsgierig, levenslustig, tevreden, ontspannen, vol zelfvertrouwen en evenwichtig. Deze kenmerken zijn niet aan leeftijd of karakter gebonden.

Kinderen lopen soms tegen problemen of frustraties aan. Maar kinderen die zich goed voelen, zijn weerbaar en energiek genoeg om zelf tot een oplossing te komen. Kinderen die zich onprettig en niet op hun gemak voelen, zijn vaker passief en lusteloos of juist druk of ongeconcentreerd.

Leeftijd, opvoeding en temperament

Uit het gedrag van kinderen krijg je aanwijzingen over hun welbevinden. Door je in te leven in een kind en rustig te observeren, krijg je veel informatie. Het gedrag van een kind moet geïnterpreteerd worden in het licht van zijn leeftijd, opvoeding en temperament.

Leeftijd

Het gedrag van kinderen wordt bepaald door de leeftijd. Zo is het voor een peuter van twee jaar begrijpelijk gedrag om een tijd lang alles zelf, zonder hulp van de pedagogisch medewerkers, te willen doen. Het afweren van hulp is dus niet per se een teken van niet-welbevinden. Voor een basisschoolkind zal het niet accepteren van hulp eerder een teken kunnen zijn van niet-welbevinden.

Opvoeding

De opvoeding thuis en op school heeft ook invloed op het gedrag en het welbevinden van kinderen. In veel gezinnen worden de kinderen gestimuleerd tot zelfstandigheid. In sommige gezinnen worden kinderen hierin minder gestimuleerd. Deze kinderen nemen minder initiatief, maar dat hoeft niet te duiden op niet-welbevinden. Van belang is dan om op te letten op andere tekenen als geïnteresseerd kijken of belangstelling hebben voor nieuwe gebeurtenissen.

Temperament

Er zijn rustige (introverte) kinderen en uitbundige (extraverte) kinderen. Uitbundige kinderen zijn luidruchtiger en beweeglijker in hun uitingen dan rustige kinderen. Sommige kinderen zijn enthousiaster dan andere kinderen, ze laten hun nieuwsgierigheid en plezier duidelijk merken door hun uitbundigheid. Andere kinderen kunnen stilzittend genieten.

Ook uitingen van niet-welbevinden verschillen tussen rustige en uitbundige kinderen. Rustige kinderen zullen zich meer in zichzelf terugtrekken of zich gelaten of passief tonen, terwijl uitbundige kinderen meer zichtbaar boos, blij of verdrietig zijn.

Door goed te kijken, leer je het verschil kennen tussen welbevinden en niet-welbevinden.

De pedagogisch medewerkers, andere kinderen en de omgeving op de bso

De bso is een omgeving waarin het kind regelmatig verblijft. Daarom levert de bso een belangrijke bijdrage aan het welbevinden van kinderen. Er zijn binnen de bso drie terreinen te onderscheiden: de pedagogisch medewerkers, de andere kinderen en de omgeving in het algemeen.

De pedagogisch medewerkers

Een vertrouwensrelatie met de pedagogisch medewerkers is van essentieel belang voor het ontwikkelen van een gevoel van welbevinden. Om het welbevinden van het kind na te gaan, hoor je je als pedagogisch medewerker de vraag te stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in de relatie met mij? En als vanzelf komt dan ook de vraag: hoe voel ik mij in de relatie met dit kind?

De andere kinderen

Prettige contacten met andere kinderen zijn een andere essentiële voorwaarde voor het welbevinden van kinderen. Naarmate een kind ouder wordt, gaan de contacten met andere kinderen een steeds belangrijkere bijdrage leveren aan het welbevinden. Om het welbevinden van het kind op dit terrein vast te stellen, dien je je als pedagogisch medewerker de vraag te stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in relatie tot de andere kinderen in de groep?

Het welbevinden van kinderen kan wisselen per dag. Zo kan een kind zich op dinsdag op zijn gemak voelen op de bso omdat dan zijn vriend er is, en op donderdag minder prettig omdat dan zijn vriend er niet is.

De omgeving

Een veilige, afwisselende en uitdagende omgeving is de derde essentiële voorwaarde om welbevinden bij kinderen te bevorderen. Een kind moet zich prettig voelen in zijn verschillende bezigheden door de dag heen, bijvoorbeeld als hij aan het spelen is of tijdens het eten. De bso kan deze omgeving zo vormgeven dat het welbevinden van het kind wordt bevorderd.

De omgeving is een ruim begrip. Het gaat niet alleen om de inrichting en spelmaterialen, maar ook om de dagindeling, de groepsregels en de keuze van activiteiten. Om welbevinden in de omgeving te beoordelen, hoor je je als pedagogisch medewerker de vraag te stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in de omgeving die wij hem bieden?

Een goed functionerende groep draagt bij aan het welbevinden van individuele kinderen, maar ook aan het werkplezier van de pedagogisch medewerkers. In een groep die niet lekker draait, lijkt het alsof je overal tegelijkertijd mee bezig moet zijn: conflicten oplossen, kinderen op hun gemak stellen, ingrijpen om ongelukken te voorkomen... Je hebt het druk met individuele kinderen en het kost veel energie om de hele groep mee te laten draaien met de activiteiten die je hebt gepland. In een groep die daarentegen wél lekker draait, voel je je als pedagogisch medewerker wél op je gemak, zijn de meeste kinderen prettig bezig en kun je beter overzicht houden over de groep.

Je kunt kijken naar een groep als optelsom van individuele kinderen. In dat geval gaat het goed met de groep wanneer de meeste kinderen zich goed voelen. Of je kunt ook kijken naar het functioneren van de groep. Dan kun je jezelf de vraag stellen: functioneert de groep zo dat de kinderen zich er prettig voelen en zich op hun gemak kunnen voelen? En ook: hoe voel ik mij in de groep?

6.2 Werken aan welbevinden

Op onze bso-locaties wordt het welbevinden van de kinderen gemeten met de methode 'Werken aan welbevinden' van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI). In individuele en groepsobservaties letten de pedagogisch medewerkers op het welbevinden van alle kinderen in de groep. De resultaten zijn

bedoeld om tot een gesprek te komen met collega's, de regiomanagers en indien nodig met de ouders en om mogelijke verbeteringen voor het welbevinden van kinderen als leidraad te gebruiken voor het werken met kinderen.

→ Voor meer informatie lees de 'Wegwijzer welbevinden' van SKRS.

7. Pedagogisch medewerkers en hun competenties

De inzet van de pedagogisch medewerkers is van groot belang voor de kwaliteit van de opvang op onze bso-locaties. De volgende vier competenties staan centraal bij onze pedagogisch medewerkers:

1. Sensitiviteit en inlevingsvermogen
2. Kind met kinderen kunnen zijn
3. Klantgerichtheid
4. Professionaliteit en kwaliteitsgerichtheid

Als organisatie willen wij investeren in de ontwikkeling van de medewerkers en hun competenties. Wij werken continu aan kwaliteit. Aan iedere medewerker van de bso bieden wij structureel de mogelijkheid om in workshops diens deskundigheid te vergroten en de competenties te versterken.

1. Sensitiviteit en inlevingsvermogen

Inlevingsvermogen oftewel empathie is een bijzondere eigenschap. Het staat voor het vermogen om je te verplaatsen in anderen. Sensitiviteit is de manier waarop je vervolgens kunt inspelen op hun behoeften en gevoelens. Deze gevoeligheid is er in vele gradaties. Als pedagogisch medewerker ontwikkel je je inlevingsvermogen om je zowel in het kind als in de ouders te kunnen verplaatsen, in hun behoeften en gevoelens. Je benadert hen positief.

Het effect van sensitiviteit en inlevingsvermogen

Met een sensitieve werkhouding zorg je voor een goede afstemming tussen de wensen van de ouders voor hun kind, het beleid, en de mogelijkheden van de opvang. Doordat je je als pedagogisch medewerker inleeft in zowel het kind als de ouders, ben je gericht op het aanvoelen en achterhalen van onuitgesproken informatie: gevoelens, behoeften, belangen en gedachten van anderen. Je houdt rekening met gevoeligheden, emoties, twijfels en irritaties van anderen. Door je sensitieve houding krijgen kinderen de gelegenheid om iets te leren. Daarnaast praat je over kinderen op de bso en over de sociale omgang in de groep op een respectvolle manier met anderen. Is er negatief nieuws, dan wordt dit respectvol overgebracht. De dienstverlening aan ouders en kinderen is klantgericht, zodat zij zich welkom voelen en niet worden behandeld als een nummer.

2. Kind met de kinderen kunnen zijn

De competentie 'kind met kinderen kunnen zijn' betekent: speelsheid laten zien. Dit heeft niets te maken met kinderachtig doen. Het gaat erom dat je je fantasie gebruikt, dat je niet bang bent voor controleverlies, dat je je kunt verbazen en dat je kunt genieten. Dat is de essentie van kind zijn. En dat kind zit in iedereen, ongeacht je leeftijd.

Als pedagogisch medewerker heb je contact en interactie met de kinderen en speel je in op situaties waar kinderen van kunnen leren en plezier aan beleven. Je doet zelf met ze mee en stimuleert hun fantasie. Je hebt inzicht in het niveau van hun ontwikkeling en geeft voorrang aan plezier. Je bent niet bezig met het behalen van resultaten. Tegelijkertijd geef je de grens aan als die wordt overschreden. Een pedagogisch medewerker die kind kan zijn met de kinderen, sluit in haar gedrag goed aan bij de belevingswereld van kinderen. Zij begrijpt bijvoorbeeld precies waarom kinderen ergens de lol van inzien.

Het effect van kind zijn met de kinderen

Kinderen worden gestimuleerd, ze worden actief en voelen zich prettig, veilig en vertrouwd. Ze voelen zich gehoord en gezien omdat er communicatie en interactie is.

3. Klantgerichtheid

Als organisatie geven wij hoge prioriteit aan de tevredenheid van onze klanten (kinderen en ouders) en aan het verlenen van diensten en hulp. Dit is zichtbaar in onze werkwijze en in ons handelen in de praktijk. Zo wordt er snel en adequaat gereageerd op vragen, verzoeken en klachten van onze klanten (kinderen en ouders). Daarnaast respecteren wij de culturele achtergrond, de levensbeschouwing en de moedertaal van de ouder. Verder vinden wij ouderparticipatie belangrijk en kunnen ouders altijd bij ons terecht voor (opvoedings)vragen.

Het effect van klantgerichtheid

Door onze klantgerichte houding bevorderen wij de tevredenheid van onze klanten. Wij investeren hiermee in een langetermijnrelatie met onze klanten. Tevens levert het ons goede reclame op. Het kind voorop!

4. Professionaliteit en kwaliteitsgerichtheid

SKRS stelt hoge eisen aan de kwaliteit van eigen werk en dat van collega's. Wij willen voortdurend verbeteringen nastreven en onze professionaliteit vergroten.

Het effect van professionaliteit en kwaliteitsgerichtheid

Wij benutten kansen om onze kwaliteit te verbeteren. Wij stellen van tevoren eisen en houden onszelf daaraan. Als pedagogisch medewerker kijk je kritisch naar je eigen prestaties en sta je open voor feedback van anderen. Ook spreek je collega's aan op de kwaliteit van werken die bij onze organisatie wordt verwacht.

Pedagogisch werkplan

8. Pedagogisch werkplan

Hoe voeren wij de pedagogische basisdoelen uit hoofdstuk 5 uit in de dagelijkse praktijk op onze bso-locaties? Welke rol is hierin voor jou als pedagogisch medewerker weggelegd?

8.1 Kinderen een gevoel bieden van fysieke en emotionele veiligheid

Op de bso staat kindgericht werken voorop. Zowel in de Wet kinderopvang als in het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) staan de rechten van kinderen vastgelegd op het gebied van lichamelijke en emotionele veiligheid en respect voor hun integriteit. Een kind dat welbevinden vertoont, voelt zich veilig en goed en heeft energie om te leren en zich te ontwikkelen. Daarom is het belangrijk dat jij als pedagogisch medewerker zorg draagt voor de fysieke en emotionele veiligheid van de kinderen op de bso. Dit draagt bij aan hun welbevinden.

Het eerste doel dat je als pedagogisch medewerker wilt bereiken, is dat kinderen zich fysiek en emotioneel veilig voelen op de bso. Voor een optimale ontwikkeling van kinderen is dat veilige gevoel één van de belangrijkste voorwaarden. Een kind dat zich niet veilig voelt, trekt zich terug, durft niet te gaan ontdekken, gaat geen nieuwe contacten aan en kan dus niet profiteren van alle nieuwe kansen en uitdagingen die de bso biedt. Wanneer een kind zich veilig en welkom voelt op de bso, zal het vragen durven te stellen. Het is belangrijk dat er ruimte is voor elk kind om zijn of haar wensen te uiten.

Fysieke veiligheid

De bso is verantwoordelijk voor de fysieke (lichamelijke) veiligheid van kinderen. Dit houdt in dat de binnen- en buitenruimtes veilig en schoon zijn. Verder bied je als pedagogisch medewerker gezonde voeding en zorg je ervoor dat er voldoende beweging wordt aangeboden. Als pedagogisch medewerker zie je toe op de veiligheid van de kinderen, zowel op straat tussen school en de bso, als tijdens spelsituaties en in contact met elkaar.

Ook veiligheid binnen is van belang, waarbij hygiëne belangrijk is. Zo is een hygiënische omgeving belangrijk om het verspreiden van bacteriën die ziektes kunnen veroorzaken, te voorkomen. Als pedagogisch medewerker zorg je ervoor dat je op een hygiënische wijze etenswaren bereidt, behandelt en bewaart. Verder geef je het goede voorbeeld en wijs je de kinderen op onhygiënisch gedrag. Dat geldt bijvoorbeeld voor het wassen van de handen na een toiletbezoek, het met schone handen aan tafel een boterham eten en het in de prullenbak gooien van gebruikte papieren zakdoekjes.

→ Lees meer over hygiëne op de bso in de map 'Gezondheid en hygiëne' van SKRS en dan met name deel 2: 'Hygiëne in basisschool en bso'.

Emotionele veiligheid

Daarnaast zorg je als pedagogisch medewerker ervoor dat ieder kind zich thuis voelt op de bso. Dit betekent dat het zich op zijn gemak voelt bij jou als pedagogisch medewerker en met de andere kinderen. Een kind moet zich gewaardeerd en geaccepteerd voelen. In een emotioneel veilige omgeving durft een kind zichzelf, andere mensen en nieuwe dingen te gaan ontdekken. Dit betekent dat je als pedagogisch medewerker goed kijkt en luistert naar de kinderen. Je ziet wat een kind leuk vindt. Je gebruikt hiervoor je competentie 'kind met kinderen kunnen zijn'. Een lastige situatie los je op met een grapje. Als je een onzeker of twijfelend kind in de groep hebt, geef je het steun zodat het iets nieuws durft uit te proberen.

Belangrijk is ook dat je aanvoelt wat de stemming in de groep is. Dit houdt in dat je oog hebt voor gebeurtenissen die onveilig zijn voor een kind. Denk hierbij aan pesten of buitensluiten. Zo gaan kinderen in de leeftijd van vier tot dertien jaar steeds meer verschillen zien. Een kind dat er anders uit ziet of verlegen is, kan snel het mikpunt van pestgedrag worden. Als pedagogisch medewerker houd je in de gaten of er kinderen worden gepest. Wanneer een kind zich niet prettig voelt omdat het gepest wordt, is het van belang dat jij een vertrouwenspersoon bent voor dit kind en dat je het helpt om het probleem op te lossen. Bespreek je zorgen met je collega's, de regiomanager en indien nodig met de ouders.

→ Lees meer over signalen van pesten, pesten en hoe hier mee om te gaan in het 'Pestprotocol'.

De groepssfeer

In een groep kan een negatieve groepssfeer zijn. Dit kan leiden tot spanningen bij de kinderen. Van belang is dan dat je zorgt voor een vrolijke en positieve groepssfeer. In een vertrouwde en gezellige sfeer krijgen de kinderen zoveel mogelijk de gelegenheid om vragen te stellen en hun gevoelens onder woorden te brengen. Je zorgt voor een vrolijke en positieve groepssfeer door voorspelbaarheid in het dagritme aan te brengen en door duidelijk te zijn over regels en afspraken. Je geeft kinderen namelijk een gevoel van emotionele veiligheid door duidelijk te zijn in wat wel en wat niet kan.

Als pedagogisch medewerker ben je consequent en voorspelbaar in je reactie naar de kinderen. Deze grenzen geef je duidelijk, vriendelijk en beslist aan. Voor het aangeven van grenzen gebruik je niet meer woorden dan nodig is. Hiermee voorkom je dat je de indruk wekt dat je je moet verdedigen of verantwoorden, én dat kinderen met verbale vaardigheid de grenzen kunnen oprekken. Uiteraard mag er wel een weerwoord zijn en daar luister je goed naar.

Doordat kinderen zien dat hun grenzen consequent bewaakt worden door jou en je collega's, zullen ze minder de neiging hebben om grenzen te overschrijden. Een aantal geldende grenzen leg je samen met je collega's vast in de 'groepsregels'. Deze groepsregels bespreek je regelmatig met de kinderen. Zo worden het hun eigen regels en ontstaat er verantwoordelijkheid ten aanzien van de sfeer in de groep.

→ Lees meer over regels en afspraken op de bso in de 'Werkinstructie huisregels en groepsregels'.

Van belang is ook dat kinderen op de bso de ruimte krijgen om hun emoties te tonen. Ze kunnen boos of verdrietig zijn, ze kunnen uitgelaten en blij zijn of behoefte hebben om even alleen te zijn. Als pedagogisch medewerker geef je elk kind de aandacht waar het behoefte aan heeft en sta je open voor alle emoties, zowel positieve als negatieve. Wanneer een kind verdriet heeft, ga je hier serieus op in en indien gewenst troost je een huilend kind. Zo wil het ene kind graag getroost worden als het verdrietig is terwijl een ander kind zich liever even terugtrekt in een rustig hoekje. Je gebruikt je competentie 'sensitiviteit en inlevingsvermogen' om in te spelen op de behoefte van het kind. Je praat over de oorzaak en je zoekt samen met het kind naar een oplossing. Als pedagogisch medewerker luister je dus betrokken en respectvol naar elk kind. Niet alleen naar het verhaal, maar ook naar de emotie die erachter ligt. Ook positieve uitingen zoals uitgelaten en enthousiast gedrag van een kind worden beantwoord. Zo reageer je opgewekt en ga je mee in de beleving van het kind.

Seksuele ontwikkeling

Kinderen maken een seksuele ontwikkeling door. Dat betekent dat zij hun eigen lichaam en de bijbehorende gevoelens bewust gaan verkennen. Zaken rondom seks komen regelmatig aan de orde in een vertrouwde omgeving als de bso. Als pedagogisch medewerker ben je eerlijk en open naar de kinderen, er is geen taboesfeer. Als pedagogisch medewerker moet je je wel prettig voelen bij het onderwerp. Is dit niet het geval, dan kun je ervoor kiezen om het kind aan te raden om met bepaalde vragen over seksualiteit naar een collega te gaan of naar de eigen ouders.

Bij de seksuele ontwikkeling van kinderen kunnen drie leeftijdsfasen onderscheiden worden. Deze worden hieronder beschreven, dit in samenhang met jouw rol als pedagogisch medewerker bij de fasen:

- *Kinderen in de leeftijd van vier tot en met zes jaar*

Vanaf de leeftijd van drie jaar weten kinderen of zij een jongen of een meisje zijn. Een kind is zich echter nog niet volledig bewust van het feit dat dat ook altijd zo zal blijven. Bij een normale ontwikkeling gaan kleuters heel vanzelfsprekend om met hun eigen lijf en dat van anderen. Ze zijn nieuwsgierig en onderzoekend. De nieuwsgierigheid naar hoe alles in elkaar zit, is wat kleuters kenmerkt. Ze zijn zich daarbij nog niet bewust van wat volgens de volwassenen wel of niet hoort. Zo is doktertje spelen op deze leeftijd erg populair.

Het kan voorkomen dat het niet het juiste moment is voor dit spel, jouw rol als pedagogisch medewerker is om uit te leggen dat het niet het juiste moment is voor dit spel en waarom dat zo is.

- *Kinderen in de leeftijd van zes tot en met negen jaar*

Kinderen in deze leeftijd lijken niet zo veel belangstelling te hebben in seksualiteit. Op lichamelijk gebied verandert er in dit opzicht ook niet zo veel in deze periode, maar onder de oppervlakte zijn ze er wel degelijk mee bezig. Zo verkennen ze de grenzen; hoe ver kun je gaan met praten over seksualiteit. Ze maken opmerkingen of vertellen moppen om jou en je collega's uit te dagen tot een reactie. Ook verliefdheid vinden ze interessant.

Kinderen in deze leeftijd zijn zich sterk bewust van het verschil tussen jongens en meisjes. Het besef dat meisjes later vrouwen worden en jongens later mannen, komt als kinderen ongeveer zes of zeven jaar zijn. Veelal spelen de jongens en de meisjes strikt gescheiden. Jouw rol als pedagogisch medewerker is vooral het geven van uitleg en informatie. De manier waarop je dit doet, is afhankelijk van (de leeftijd van) het kind. Als pedagogisch medewerker moet je je wel prettig voelen bij het onderwerp. Je kunt ervoor kiezen om het kind aan te raden om met bepaalde vragen over seksualiteit naar een collega of de eigen ouders te gaan.

- *Kinderen in de leeftijd van tien tot en met twaalf jaar*

Kinderen in deze leeftijd krijgen steeds meer interesse voor volwassen vormen van seksualiteit, al zijn er enorme verschillen tussen kinderen in het moment waarop dat voor hen gaat spelen. Sommige kinderen zijn er op deze leeftijd nog helemaal niet mee bezig, terwijl anderen al flink verliefd zijn. Meisjes en jongens trekken nog steeds voornamelijk op met hun eigen sekse. Dit is deels omdat hun interesses verschillend zijn, maar ook omdat er al gauw wordt gezegd dat je 'vriendje en vriendinnetje' bent als jongens en meisjes samen spelen.

Als pedagogisch medewerker is het in deze leeftijdsfase belangrijk om door te gaan op de informatie die ze al hebben. Naast het geven van feitelijke kennis over lichamelijke ontwikkeling gaat het over het verwoorden van gevoelens en het bewaken en accepteren van grenzen in de omgang met elkaar. Er komen hier ook praktische kanten bij kijken, zoals informatie over maandverband en laten zien waar dat ligt op de bso.

→ Lees meer over de seksuele ontwikkeling die kinderen doormaken in het boek 'Kinderen en seksualiteit – pedagogische begeleiding in de kinderopvang' van C. Zwiep (2005) of in het boek 'Doktertje spelen en zo. Omgaan met lichamelijke, intimiteit en seksualiteit' van C. Zwiep (2010).

8.2 Kinderen de gelegenheid bieden tot het bevorderen van persoonlijke competenties

Het tweede pedagogische basisdoel is het bevorderen van de ontwikkeling van persoonlijke competenties. Dit begrip omvat de competenties van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals de motorische, de creatieve (spel, muziek) en de taal- en cognitieve ontwikkeling. Ook gaat het om de ontwikkeling van de persoonlijkheid van kinderen en om de ontwikkeling van hun talenten. Bij persoonlijkheidsontwikkeling kun je denken aan het steeds zelfstandiger kunnen zijn, het ontwikkelen van zelfvertrouwen en het beter tegen een stootje kunnen. Dit betekent ook het ontwikkelen van een eigen identiteit en het steeds beter weten wat je wilt en wat je wel en niet goed kunt. Talentontwikkeling kan op allerlei gebieden plaatsvinden: op intellectueel, lichamenlijk en creatief terrein.

Buitenschoolse opvang vindt plaats in de vrije tijd van kinderen. De ontwikkelingsmogelijkheden van de bso passen daarom binnen de context van vrijetijdsbesteding. Als pedagogisch medewerker nodig je de kinderen uit om mee te doen met activiteiten, maar de kinderen hoeven niet per se mee te doen. Er zijn echter wel groepsactiviteiten waar kinderen aan deel moeten nemen, zoals een sportdag.

Keuzevrijheid

De kinderen op de bso hebben keuzevrijheid. Vrije tijd staat namelijk voor: zelf kiezen, initiatief nemen, eigen interesses volgen, geen bemoeienis van volwassenen en je mogen vervelen. Wie wil, mag in principe elke dag voetballen, knutselen, hutten bouwen of kletsen op de bank. Uiteraard stimuleer je als pedagogisch medewerker de kinderen wel om deel te nemen aan activiteiten en zich verder te ontwikkelen. Dat is anders dan op een basisschool, waar gewerkt moet worden aan een onderwijsprogramma met kerndoelen.

Het is juist de vrijheid op de bso die iets unieks bijdraagt aan de persoonlijkheidsontwikkeling van kinderen. Zo leren kinderen op de bso om zelfstandig te zijn, hun zelfvertrouwen te vergroten, flexibel te zijn, keuzes te maken, problemen aan te pakken en om zich aan te passen aan omstandigheden. Uiteraard zorg je samen met je collega's en het locatiehoofd voor een uitdagend aanbod van activiteiten en materialen. Elke dag voetballen moet een echte keuze zijn en niet een gebrek aan mogelijkheden.

Het aanbod

Een kind moet in het aanbod aan activiteiten de kans krijgen om zichzelf te ontdekken. Een goed aanbod biedt kinderen de kans om op alle gebieden te ontdekken wat je als kind kunt. Zo kies je spel materiaal dat elk kind kan spelen op het niveau van zijn of haar eigen sociaal-emotionele, cognitieve en motorische ontwikkeling.

Bij een activiteit probeer je ervoor te zorgen dat altijd meerdere competentiegebieden tegelijkertijd worden aangesproken. Zo is een gezelschapsspelletje een prima instrument om de sociaal-emotionele ontwikkeling te ondersteunen en de sociale vaardigheden van kinderen te oefenen. In gezelschapsspelletjes doen kinderen ervaring op met concentreren en het volop de aandacht erbij houden. Ook leren ze het gereguleerd uiten en verwerken van teleurstelling en succes (door winnen of verliezen), oorzaak-gevolgconsequenties, sociale communicatie, omgaan met regels, het uitvoeren van instructies en opdrachten (ook als ze niet leuk zijn) en emoties.

Jouw rol

Als pedagogisch medewerker geef je kinderen begeleiding, hulp en uitleg waar nodig bij het ontdekken, uitproberen en afronden van een activiteit. Een kind is apetrots als het iets zelf heeft bedacht en voor elkaar heeft gekregen.

Als pedagogisch medewerker kun je de persoonlijke competentie van een kind bevorderen door goed gebruik te maken van je interactievaardigheden. Dit houdt in dat je goed kijkt naar wat kinderen nodig

hebben voor hun ontwikkeling en dat ook aanbiedt. Daarbij wissel je tussen het sturen en het vrijlaten bij het spelen. Als pedagogisch medewerker heb je oog voor de interesses en behoeften van elk individueel kind en weet je het groepsproces en de activiteiten zo te organiseren dat iedereen aan bod komt. Kinderen zijn vaak gemotiveerd om nieuwe dingen te leren, maar hebben af en toe een zetje van jou nodig om 'over de drempel' te gaan.

Verder bied je als pedagogisch medewerker kinderen de ruimte om op eigen initiatief activiteiten te ondernemen.

Zelfstandigheidscontract

Zodra kinderen de leeftijd van ongeveer acht jaar hebben bereikt, kan een zelfstandigheidscontract de zelfstandigheid van kinderen vergroten. Wanneer je als pedagogisch medewerker samen met de ouders vindt dat een kind meer zelfstandigheid aan kan, kan het zelfstandigheidscontract worden getekend. De ouders, het kind en jij als pedagogisch medewerker ondertekenen dit contract waarin staat welke gebieden en activiteiten het kind, eventueel met restricties, zelfstandig mag bezoeken.

Door een verscheidenheid aan activiteiten kunnen kinderen zich ontwikkelen op gebieden waar hun interesses en talenten liggen.

Kinderparticipatie

Met kinderparticipatie kun je de kinderen de ruimte geven voor het inbrengen van hun eigen initiatief.

→ Lees in de 'Werkinstructie kinderparticipatie' wat dit begrip precies inhoudt en wat jouw rol als pedagogisch medewerker hierbij is.

Vervelen mag

Ondanks het aanwezige spelmateriaal en de aangeboden activiteiten kunnen kinderen zich vervelen. Dit vervelen kun je zien als een leerervaring. Dit resulteert namelijk veelvuldig in 'zelf initiatief nemen' en 'zelf iets bedenken om te gaan doen'. Zo leren de kinderen om zichzelf te vermaken. Echter, er zijn ook kinderen die door zich te vervelen een gevoel van onmacht ervaren: uiteraard bied je als pedagogisch medewerker deze kinderen activiteiten aan. Doe suggesties voor een activiteit of draag spelmateriaal aan dat goed aansluit bij de interesses en de belevingswereld van het kind.

Door jouw inzet als pedagogisch medewerker help je de kinderen om hun persoonlijke competenties te ontwikkelen, bij ieder kind op zijn eigen manier.

8.3 Kinderen de gelegenheid bieden tot het bevorderen van sociale competenties

Het derde basisdoel dat omschreven is in de Wet kinderopvang, is dat kinderen hun sociale competenties moeten kunnen ontwikkelen. Sociale competenties gaan over contacten met anderen in allerlei verschillende sociale situaties, zoals zich in een ander kunnen verplaatsen, communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen. Kinderen maken daarin eigen keuzes: met wie wil ik spelen en wat gaan we doen? Wat doe ik wanneer mijn vriend(in) iets anders wil doen dan ik?

Op de bso zijn veel leeftijdsgenoten en dat geeft extra mogelijkheden om vaardigheid te verwerven in het omgaan met en het aangaan van relaties met andere kinderen. Er ontstaan vriendschappen, maar kinderen zorgen ook dat ze mee mogen doen met het spel van een groepje kinderen. In het algemeen regelen kinderen hun sociale relaties heel goed zelf. Ze leren al doende wat wel werkt en wat niet werkt. Dat leren ze ondermeer door ruzie te maken en deze zelf weer op te lossen en door plezier te beleven in het samen spelen. Kinderen kunnen hun sociale competenties het beste ontwikkelen in een groep waarin voldoende potentiële vriend(inn)en aanwezig zijn.

Als pedagogisch medewerker geef je kinderen de tijd en de ruimte om op eigen initiatief met andere kinderen te spelen of je stimuleert ze hierin.

Op de bso worden andere sociale vaardigheden gevraagd dan op school. Op een school bepaalt de leerkracht in veel situaties wie er met elkaar werken aan een opdracht. De bso biedt kinderen de kans om ook om te gaan met kinderen van andere scholen en met andere sociale en culturele achtergronden.

Ontwikkeling sociale competenties

Het ontwikkelen van sociale competenties bij kinderen vraagt van jou als pedagogisch medewerker adequate begeleiding. Zo kan jouw inbreng nodig zijn om het spel uit te leggen, van de juiste regels te voorzien of om iets toe te voegen als verrijking van de spelmogelijkheden. Verder ben je voor de kinderen een rolmodel in de manier waarop je je in sociale situaties gedraagt. De manier waarop je de kinderen steun biedt, ze troost of solidair bent is voor de kinderen een voorbeeld. Ook de manier waarop je contact maakt met collega's en ouders wordt door de kinderen nauwkeurig waargenomen.

De jongste kinderen op de bso zullen het verschil tussen thuis, school en de bso als groot ervaren, zeker in het begin. Ze hebben vaak net afscheid genomen van het kinderdagverblijf met vertrouwde pedagogisch medewerkers. Bij jonge kleuters is er vaak nog sprake van sterk wisselende emoties. Ze hebben behoefte aan lichamelijk contact, willen even op schoot zitten of samen op de bank; dat geeft ze rust en vertrouwen. Als pedagogisch medewerker help je de kinderen bij het uiten van gevoelens en gedachten en geef je ze extra hulp om vertrouwd te raken met de gang van zaken op de bso. Als het nodig is, help je de kinderen bij het leren omgaan met conflicten, regels en afspraken, zodat ze met plezier en vertrouwen verder kunnen spelen.

Kinderen in de leeftijd van zeven tot en met negen jaar laten steeds meer emotionele stabiliteit en zelfvertrouwen zien. Ze zijn beter in staat om zich in te leven in anderen en rekening met hen te houden. Ze vertonen een toenemende mate van onafhankelijkheid en laten steeds meer hun eigen mening horen. Dit gaat vaak gepaard met een grotere interesse en nieuwsgierigheid naar achterliggende bedoelingen en opvattingen ('waarom-vragen'). De kinderen leren veel onder invloed van thuis, school, vriendjes en de media. Als pedagogisch medewerker luister je actief en sta je open voor alle ideeën.

Kinderen in de leeftijd vanaf ongeveer negen jaar zijn druk met het ontdekken van zichzelf en elkaar. De juiste omgangsregels worden af en toe uitgetoet. Het onderzoeken van grenzen hoort bij het ontwikkelen van sociale competentie.

Ook hebben de oudste kinderen op de bso meer behoefte aan privacy en zelfstandigheid. Ze hebben het recht op een eigen mening en eigen verantwoordelijkheid. Ze hebben veelal een kritische houding naar volwassenen. Aan de andere kant zijn ze ook onzeker door het begin van de puberteit. Soms zijn lichamelijke veranderingen een bron van frustratie (een beugel, het krijgen van borsten, de menstruatie). Ook de toenemende druk bij schoolprestaties (Cito-toets, middelbare schoolkeuze) en het contact met leeftijdsgenoten (erbij willen horen) kunnen bij kinderen veel zorgen veroorzaken. Wanneer kinderen willen praten, neem je de tijd om te luisteren naar hun gevoelens. Soms hebben ze juist behoefte aan plezierige afleiding.

8.4 Kinderen socialiseren door overdracht van waarden en normen

Het vierde basisdoel waar de bso aan werkt, is de socialisatie van kinderen. Kinderen moeten de kans krijgen om de waarden en normen te leren kennen van de samenleving waar zij deel van uitmaken. Kinderen ontmoeten op de bso andere kinderen en volwassenen. De bso vormt een bredere samenleving dan het gezin. Zeker als kinderen van verschillende scholen samenkomen op één bso.

Dit geeft mogelijkheden om te oefenen in de overdracht van sociale omgangsregels, beleefdheidsregels en de normen en waarden van onze samenleving.

Als pedagogisch medewerker help je de kinderen om afspraken te maken met elkaar en vriendelijke omgangsvormen te gebruiken. Je geeft zelf het goede voorbeeld door correct taalgebruik toe te passen bij de kinderen en ook bij je collega's. Het uitgangspunt is positief contact.

Als pedagogisch medewerker gebruik je kinderparticipatie als middel om waarden en normen over te dragen. Zo kun je de kinderen betrekken bij het nadenken over: de regels voor het gebruik van de computer en televisie, het gebruik van speelgoed op de groep, beurtafspraken bij favoriete spelmaterialen, de inrichting van de ruimte en over het programma van de (zomer)vakantie.

Ook over omgangsvormen maak je afspraken met de kinderen. Zo spreek je met de kinderen af dat gedragingen als schelden, pesten en vechten niet zijn toegestaan.

→ Lees voor meer informatie over pesten het 'Pestprotocol'.

Leg de huisregels en groepsregels goed uit aan de kinderen en bespreek ze regelmatig met de kinderen in de groep. Op deze manier leren ze om na te denken voordat een besluit wordt genomen. Afspraken die eenmaal gemaakt zijn, kun je niet zomaar weer naast je neerleggen. Regels die je samen bedenkt, gelden voor iedereen. Door kinderparticipatie leren kinderen verantwoordelijkheid te krijgen en te dragen.

→ Meer informatie en hoe je kinderparticipatie in de praktijk kunt brengen, vind je in de 'Werkinstructie kinderparticipatie'.

Regels en grenzen zijn belangrijk voor kinderen omdat ze houvast en veiligheid bieden. Regels zijn voor kinderen acceptabel, als ze maar duidelijk en consequent worden toegepast. Regels en afspraken die een kind steeds tegenkomt in verschillende situaties zal hij sneller en beter navolgen. Zeker als volwassenen op al die plaatsen in grote lijnen hetzelfde gedrag naleven, is het leereffect voor een kind groot. Het is dus belangrijk om met ouders, collega's en begeleiders van specifieke activiteiten goed af te stemmen over de omgangsregels. Dit heeft positieve effecten op de socialisatie van kinderen.

De culturele omgeving

Om goed te kunnen functioneren in de samenleving waarvan zij deel uitmaken, moeten kinderen zich de 'cultuur' van de samenleving eigen maken. Ze moeten nog veel ontdekken en meekrijgen voor ze zelfstandig in de maatschappij kunnen functioneren. Op de bso leren kinderen niet alleen de 'regels van het huis' maar ook meer algemene waarden en normen. Naast het gezin en de school speelt de kinderopvang een belangrijke rol als opvoedingsmilieu. Er valt voor kinderen een nieuwe wereld te ontdekken op de bso en in de directe omgeving daarvan.

Als pedagogisch medewerker maak je gebruik van voorzieningen in de omgeving om kinderen kennis te laten maken met hun omgeving en om ze de buurt te laten verkennen (onze blik is naar buiten gericht). Zo kun je met de kinderen activiteiten doen zoals sporten op het schoolplein, een speurtocht in het park, en een bezoek aan het verpleeghuis of de bibliotheek. In de vakanties kun je samen met je collega's activiteiten en spelopdrachten organiseren binnen en buiten Schagen. Een mooi voorbeeld van een activiteit om met de kinderen te ondernemen is om vogelhuisjes te maken samen met gehandicapten bij activiteitencentrum De Kroft.

→ Lees 'Bijlage 1' voor meer informatie over de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van vier tot dertien jaar en jouw rol als pedagogisch medewerker hierbij.

8.5 Werken met thema's op de bso

Een onderdeel van de werkzaamheden van jou als pedagogisch medewerker is het organiseren van activiteiten die aansluiten bij het betreffende thema op de bso. Om en nabij de acht weken verandert het thema. Bij het organiseren van activiteiten die aansluiten bij het thema, is het belangrijk dat je rekening houdt met de leeftijdsfase van de kinderen. Ook is het van belang om bij de keuze van de activiteiten de vier pedagogische basisdoelen uit de Wet kinderopvang te vertalen naar het thema. Zo kun je bij het thema 'bewegen' denken aan het organiseren van sportactiviteiten die de persoonlijke en sociale competenties ontwikkelen. Met een teamsport zoals voetbal of trefbal worden de sociale competenties van kinderen ontwikkeld. Hoe speel je op een eerlijke manier de teamsport zodat iedereen aan bod komt? Dit verlangt van de kinderen enige samenwerking. Ook worden door een teamsport de persoonlijke competenties zoals de motorische ontwikkeling gestimuleerd. Goed op doel schieten, een bal overgooien en elkaar aanspelen vergt vaardigheden die door deze activiteiten geoefend worden.

Als pedagogisch medewerker zorg je ervoor dat er voldoende variatie in de activiteiten is. Verder denk je bij het organiseren van een activiteit aan het doel ervan. Waar ligt het belangrijkste accent? Zo kan educatie het doel zijn, maar de activiteit kan ook gericht zijn op recreatie of op het stimuleren en ontwikkelen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen.

Als pedagogisch medewerker stimuleer je de kinderen om deel te nemen aan de georganiseerde activiteiten.

→ Meer informatie over themagericht werken, lees je in de 'Werkinstructie activiteiten aanbod en themagericht werken'.

8.6 Mentorschap

Aan ieder kind wordt een mentor toegewezen. De mentor werkt op de groep waar het kind is geplaatst. Bij de verdeling wordt rekening gehouden het aantal werkdagen van de pedagogisch medewerkers, wie welk kind het meeste ziet en wie het meeste contact heeft met de ouders. Het uitgangspunt is het dat als broers en zussen op dezelfde groep zitten, zij dezelfde mentor hebben.

Rol mentor:

- Bij nieuwe kinderen houdt de mentor het plaatsingsgesprek.
- De mentor volgt zijn/haar mentorkinderen in hun ontwikkeling. Om zo goed te kunnen aansluiten bij de ontwikkeling van elk kind en het kind te stimuleren om de volgende stap te zetten.
- De mentor is het eerste aanspreekpunt voor ouders en ook voor het kind.
- Op de bso is het periodiek aanbieden van een gesprek met de ouders over de ontwikkeling van hun kind geen verplichting, maar vinden gesprekken plaats als dat nodig of gewenst is.

In de ouder-app van Konnect leggen we vast welke pedagogisch medewerker van welk kind de mentor is. Dit is terug te vinden bij de 'Belangrijke kindgegevens' onder het kopje 'Mijn gegevens'.

8.7 Structureel volgen

De mentor volgt zijn/haar mentorkinderen in hun ontwikkeling. Om zo goed te kunnen aansluiten bij de ontwikkeling van elk kind en het kind te stimuleren om de volgende stap te zetten. Je houdt daarbij ouders op de hoogte van de ontwikkeling van hun kind.

Op de bso is het periodiek aanbieden van een gesprek met de ouders over de ontwikkeling van hun kind geen verplichting, maar vinden gesprekken plaats als dat nodig of gewenst is. Eventuele bijzonderheden in de ontwikkeling worden gesignaleerd en er wordt actie op ondernomen. Als er eventuele bijzonderheden in de ontwikkeling worden gesignaleerd, gaan de pedagogisch medewerkers hierover in gesprek met de ouders. In dit gesprek worden de zorgen of bijzonderheden in de ontwikkeling besproken en wordt gevraagd hoe de ouders dit ervaren. Met het oog op de privacy moet de ouder ervan uit kunnen gaan dat bijzonderheden in vertrouwen met de pedagogisch medewerker worden besproken. In het gesprek kan de pedagogisch medewerker aangeven of het in het belang is van het kind om dit met collega's en school te bespreken. Zo nodig wordt er actie ondernomen door het betrekken van externe expertise, bijvoorbeeld logopedie of een fysiotherapeut.

8.8 Wennen

Voor de meeste kinderen op de bso betekenen de eerste weken op de bso veel nieuwe indrukken. Voor vierjarigen is de overgang van kinderdagverblijf naar bso veelal een overgang vol veranderingen. Zo gaan de meeste kinderen twee of drie dagen per week naar het kinderdagverblijf en zodra ze vier jaar oud zijn geworden, moeten ze vijf dagen per week naar school. Ook gaan veel kinderen een aantal dagen in de week na schooltijd naar de bso toe. Zo rond een maand voordat het kind voor het eerst naar de bso komt, is er een kennismakingsmiddag op de bso. De kinderen die gaan starten op de bso komen eerst samen met hun ouders een kijkje nemen. We laten dan de locatie zien, vertellen hoe het programma op de bso eruit ziet en de kinderen kunnen even spelen. Kinderen die vanaf het kinderdagverblijf doorstromen naar de bso komen 2 weken voordat zij naar school en de bso gaan de middag wennen op de bso groep. De bso bevindt zich bij veel locaties in het zelfde gebouw als het kinderdagverblijf dus de overgang is voor de kinderen niet heel groot. We kijken welke kinderen er bijna vier jaar worden zodat ze samen kunnen gaan wennen.

De eerste periode is heel spannend en vermoeiend voor de meeste kinderen. Voor veel kinderen die nieuw op de bso komen, kost dit veel energie. De pedagogisch medewerker weten en begrijpen welke veranderingen een kind doormaakt deze periode. We nemen het kind de eerste wenperiode rustig bij de hand. We maken hem of haar bekend met de ruimte, het ritme op de bso, het speelgoed en met de andere kinderen. We geven het kind de ruimte om te rusten en de nieuwe indrukken te verwerken.

Wennen in de nieuwe basisgroep

Op de bso locaties met meerdere groepen zijn deze groepen op leeftijd ingedeeld. Wanneer het kind de leeftijd bereikt om over te gaan naar de volgende groep zullen de pedagogisch medewerkers het kind geleidelijk aan laten wennen aan de nieuwe groep. Dit gebeurt door het kind te laten spelen in de nieuwe groep met 'oude' groepsgenootjes en/of samen met de eigen pedagogisch medewerker. Voor de daadwerkelijke overplaatsing heeft het kind een keer op de nieuwe groep gespeeld. Ook kan het kind samen met de ouders een keer gaan kennismaken. In de bso zal het wennen vaak snel en eenvoudig verlopen. Kinderen spelen al regelmatig samen, buiten maar ook bij gemeenschappelijke activiteiten.

9. Onze bso-locaties

SKRS heeft 7 bso-locaties:

- Bso Nes
- Bso Waldervaart
- Bso De Buizenberg
- Bso De Koet
- Bso Op Avontuur
- Bso De Rank
- Bso Op Ontdekking

Bso Nes

Aan de Nes in Schagen bevindt zich bso Nes, gelegen naast de kinderboerderij Kibo en Magnushof. Op de bovenverdieping van het gebouw bevindt zich de bso, op de begane grond kinderdagverblijf 't Hoepeltje. Bso Nes vangt dagelijks kinderen op van vier tot ongeveer dertien jaar (tot ze van de basisschool af gaan). Dit gebeurt in vier groepen. Alle groepen hebben ruime groepsruimtes, die zich rondom de ruime speelhal bevinden. Bij het gebouw is een grote, groene, afwisselende buitenruimte. De kinderen kunnen heerlijk spelen op de grote berg met de waterbeek, de waterpomp, met zand en water. Ook kunnen ze schommelen, voetballen in de pannakooi, tafeltennissen en spelen met al het speelmateriaal dat voor handen is. Daarnaast bezoekt een groepje kinderen van de bso met enige regelmaat onder begeleiding van een pedagogisch medewerker de bewoners van Magnushof voor een activiteit. Een bezoekje aan de Kibo wordt vaak gedaan. De jongste kinderen beginnen in groep 1, waar ze aan de bso en de andere kinderen kunnen wennen. Wanneer ze eraan toe zijn, ongeveer wanneer ze zes jaar zijn, gaan ze over naar groep 2. Hier zitten ze tot ze ongeveer zeven jaar oud zijn. Ook voor de overgang naar groep 3 en groep 4 wordt een natuurlijk moment gekozen. Groep 3 is voor kinderen in de leeftijd tot ongeveer negen jaar. Op groep 4 worden de oudste kinderen opgevangen. We delen de kinderen in principe op leeftijd in, maar de indeling is ook afhankelijk van hun sociaal-emotionele ontwikkeling, vriendjes en vriendinnetjes uit de klas en van school. In de groepen 1 en 2 zitten maximaal 20 kinderen per groep, in groep 3 en 4 maximaal 24 kinderen per groep.

Bso Waldervaart

Bso Waldervaart ligt aan de Kievitlaan in Schagen. Hier bevindt zich ook kinderdagverblijf 't Vliegertje. De bso ligt centraal tussen meerdere basisscholen. De bso bevindt zich zeer dicht bij (en in) De Wielewaal, De Vogelweid en De Wegwijzer. Ook De Tender en de Burgemeester De Wildeschool, beide speciaal onderwijs, zitten op zeer korte loopafstand. De bso mag gebruikmaken van het grote speelplein en de knutselruimte van De Wielewaal. Verder is er een vlonder bij de aangrenzende sloot aanwezig. Ook is er toegang tot het sportveld in het naastgelegen park. Bso Waldervaart vangt dagelijks kinderen op van vier tot ongeveer dertien jaar (tot ze van de basisschool af gaan) uit Schagen en omgeving. Hiervoor zijn vier leeftijdsgroepen ingericht. We delen de kinderen in principe op leeftijd in, maar de indeling is ook afhankelijk van hun sociaal-emotionele ontwikkeling, vriendjes en vriendinnetjes uit de klas en van school. Groep 1 is er voor kinderen van vier tot ongeveer zes jaar, groep 2 voor kinderen van zes tot ongeveer zeven jaar, groep 3 voor kinderen van zeven tot ongeveer negen jaar, en groep 4 voor de kinderen van negen jaar en ouder. In groep 1 en 2 zitten maximaal 20 kinderen per groep, in groep 3 en 4 maximaal 24 kinderen per groep.

Bso De Buizenberg

Bso De Buizenberg bevindt zich in hetzelfde pand als de Aloysiuschool, in het centrum van Schagen. Bso De Buizenberg vangt dagelijks kinderen op die naar de Aloysiuschool gaan in de leeftijd van vier tot ongeveer dertien jaar (tot ze van de basisschool af gaan). De drie ruime groepen bevinden zich op de benedenverdieping en grenzen aan de prachtige natuurlijke buitenruimte, waarin de kinderen zich heerlijk kunnen uitleven met veel groen, een stammbos, evenwichtsbalk, tafeltennistafel, basketbalplek en buizenbergen! Met basisschool de Aloysiuschool is SKRS een samenwerking gestart, waarbij een aantal pedagogisch medewerkers van SKRS op de school de tussenschoolse opvang verzorgt. Deze combinatiefuncties zijn afgesproken om de continuïteit van de zorg voor de kinderen te waarborgen. De kinderen die naar groep 1 komen, hebben de leeftijd van vier tot ongeveer zeven jaar, op groep 2 komen de kinderen van zeven tot ongeveer negen jaar en op groep 3 de kinderen van acht jaar en ouder. We delen de kinderen in principe op leeftijd in, maar de indeling is ook afhankelijk van hun sociaal-emotionele ontwikkeling, vriendjes en vriendinnetjes uit de klas en van school. In groep 1 zitten maximaal 20 kinderen, in groep 2 maximaal 20 kinderen en in groep 3 maximaal 24 kinderen.

Bso De Koet

Bso De Koet bevindt zich in Dirkshorn. Groep 1 biedt opvang aan maximaal 22 kinderen van vier tot ongeveer dertien jaar (tot ze van de basisschool af gaan) en groep 2 biedt opvang aan maximaal 4 kinderen van tien jaar en ouder. De groep is gevestigd naast basisschool De Meerkoet. In hetzelfde pand als bso De Koet bevindt zich peuterspeelzaal Dreumesland. Bso De Koet beschikt over een prachtige natuurlijke buitenruimte met leuk speelmateriaal zoals een glijbaan, loopbrug, een vogelnestschommel, zandbak en natuurlijk ook fietsjes en tractors. In de ruime, groene tuin bevinden zich veel natuurlijke elementen zoals zand, prut en houten balken. Bso De Koet heeft een ruime groepsruimte en veel mogelijkheden voor activiteiten in de directe omgeving. Bso De Koet bevindt zich op loopafstand van de sportvelden. De bso op deze locatie is vier dagen per week geopend: op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag. Bij voldoende interesse kan de bso ook op woensdag opengaan. De bso-locatie biedt de ruimte om maximaal 26 kinderen in twee groepen op te vangen. Op dit moment zijn door de kind aantallen groep 1 en 2 op alle opvangdagen samengevoegd.

Bso Op Avontuur

Bso Op Avontuur bevindt zich in Kolhorn en is gelegen in hetzelfde pand als basisschool Op Avontuur. In hetzelfde pand als bso Op Avontuur bevindt zich peuterspeelzaal Op Avontuur. Deze bso heeft 1 groep en deze biedt opvang kinderen van vier tot ongeveer dertien jaar (tot ze van de basisschool af gaan). Rondom de bso is er een natuurlijk gericht speelbos een ruim speelplein met zandbak en speelattributen waarop door de kinderen kan worden gespeeld. In de buurt zijn er grasveld een gymzaal, handbalveld en voetbalveld te vinden. Bso Op Avontuur biedt voorschoolse en naschoolse opvang aan. De vso op deze locatie is drie dagen per week geopend: op maandag, dinsdag en donderdag. De bso is open op de dinsdagmiddag en donderdagmiddag. Bij voldoende interesse kan de vso en bso ook op andere weekdays opengaan. De opvang is alleen in schoolweken (dus niet in vakanties). De groep biedt de ruimte om maximaal tien kinderen op te vangen. Op studiedagen van de basisschool die samenvallen met de ochtenden dat de peuteropvang open is, voegt de bso-groep zich bij peuteropvanggroep, als het kind aantal dat toelaat.

Bso De Rank

Aan de Iepenlaan, in de wijk Groeneweg in Schagen, vindt u bso De Rank. Deze bso is onderdeel van IKC De Rank. Naast de bso, vallen ook kinderdagverblijf 't Schommeltje, peuteropvang De Trommel (beide onderdeel van SKRS) en basisschool De Rank onder het IKC (Integraal Kindcentrum). Met de basisschool is SKRS een samenwerking gestart, waarbij een aantal pedagogisch medewerkers van SKRS samen met andere overblijfskrachten op de school de tussenschoolse opvang verzorgt. Deze combinatiefuncties zijn afgesproken om de continuïteit van de zorg voor de kinderen te waarborgen. Bso De Rank vangt dagelijks kinderen op die naar basisschool De Rank gaan in de leeftijd van vier tot ongeveer dertien jaar (tot ze van de basisschool af gaan). Op de benedenverdieping bevinden zich groep 1 en 2. Deze ruime groepen grenzen aan de buitenruimte, waarin kinderen zich heerlijk kunnen

uitleven. De inrichting van elke groep sluit aan bij de betreffende ontwikkelingsfasen van de kinderen. De tuin is natuurlijk ingericht met veel groen, zand en water. Ook is er een klimrek, en aangrenzend aan de buitenruimte een sportveld. Op loofafstand van bso De Rank bevindt zich kinderboerderij Kibo. De kinderen die naar groep 1 komen, hebben de leeftijd van vier tot ongeveer zes jaar. In deze groep krijgen ze de ruimte om rustig te wennen aan de werkwijze op de bso. Zodra de kinderen eraan toe zijn, stappen ze over naar groep 2. Op groep 2 komen de kinderen van zes tot ongeveer negen jaar. Op groep 3 komen de kinderen van acht jaar en ouder. Deze groep bevindt zich op de eerste verdieping. We delen de kinderen in principe op leeftijd in, maar de indeling is ook afhankelijk van hun sociaal-emotionele ontwikkeling, vriendjes en vriendinnetjes uit de klas en van school. In groep 1 zitten maximaal 20 kinderen, in groep 2 maximaal 20 kinderen en in groep 3 maximaal 24 kinderen. Tijdens de voorschoolse opvang voegen bso-groepen 1, 2 en 3 samen in de ruimte van bso-groep 2. Aan het einde van de opvangdag voegen bso-groepen 1, 2 en 3 samen in de ruimte van bso-groep 1 als het kind aantal dat toelaat.

Bso Op Ontdekking

Bso Op Ontdekking bevindt zich in Sint Maarten en zit in hetzelfde pand als basisschool De Zwerm. Deze bso heeft één groep. Deze biedt opvang aan kinderen van vier tot en met ongeveer twaalf jaar (tot ze van de basisschool af gaan). Rondom de school en bso zijn er twee speelpleinen: een voorplein en een achterplein. Het voorplein heeft een zandbak, duikelrekken, schommels en een speeltoestel in de vorm van een houten piratenboot. Op het achterplein is een moestuin, kippenhok, nestschommel en klimrek aanwezig. In de omgeving is een skatepark en dierenparkje De Bosakker te vinden. Ook zijn er in het dorp een gymzaal, handbal- en voetbalveld en pannakooi aanwezig. De bso op deze locatie is drie dagen per week geopend: op maandag, dinsdag, donderdag. Bij voldoende interesse kan de bso ook op woensdag en vrijdag opengaan. De groep biedt opvang aan maximaal 17 kinderen.

10. Typen opvang en beroepskracht-kind-ratio

Voorschoolse opvang

Op onze locaties bso Nes, bso Waldervaart, bso De Buizenberg, bso De Rank, bso Op Avontuur en bso Op Ontdekking kunnen de kinderen vanaf 7.00 uur 's ochtends worden opgevangen. De kinderen kunnen in een huiselijke omgeving met gezelligheid, geborgenheid en persoonlijke aandacht spelen naar eigen keuze.

Als pedagogisch medewerker ben je verantwoordelijk voor een rustige en gezellige sfeer en voor veilig vervoer naar de basisschool. De kinderen worden lopend naar school begeleidt. Kinderen die op scholen zitten die verder gelegen zijn, worden met eigen vervoer weggebracht. Oudere kinderen mogen in samenspraak met de ouders en met jou als pedagogisch medewerker zelfstandig naar school gaan. Ook dit is een onderdeel van het zelfstandigheidscontract.

Tussenschoolse opvang

Met een aantal basisscholen is SKRS een samenwerking gestart, waarbij een aantal pedagogisch medewerkers van SKRS samen met andere overblijfkrachten op de scholen de tussenschoolse opvang verzorgt. Deze combinatiefuncties zijn afgesproken om de continuïteit van de zorg voor de kinderen te waarborgen.

Beroepskracht-kind-ratio

Ieder kind dat wordt opgevangen op een bso-locatie van SKRS wordt geplaatst in een groep die aansluit bij de leeftijd en/of ontwikkelingsfase van het kind. Zo biedt de groep het kind voldoende uitdagingen en activiteiten die aansluiten bij de leeftijd en ontwikkelingsfase. Elke groep voldoet aan de gestelde normen die onder de Wet kinderopvang vallen voor de groepsgrootte en de verhouding tussen het aantal pedagogisch medewerkers en het aantal kinderen, oftewel de beroepskracht-kind-ratio (BKR).

Half-uurs-regeling (3-uursregeling tijdens vakantieopvang)

De beroepskracht-kind-ratio (BKR) is het aantal benodigde beroepskrachten bij een bepaalde groepssamenstelling (bepaald aantal kinderen van een bepaalde leeftijd). Tijdens schoolweken kunnen er maximaal een half uur per dag minder beroepskrachten ingezet worden dan volgens de beroepskracht-kind-ratio vereist is. Minstens de helft van het aantal vereiste beroepskrachten wordt ingezet wanneer er tijdelijk wordt afgeweken van de beroepskracht-kind-ratio.

Als de opvang de hele dag beslaat (bijvoorbeeld tijdens vakantieopvang), dan geldt de 3-uursregeling. Er kunnen dan maximaal drie uur per dag minder beroepskrachten ingezet worden dan de beroepskracht-kind-ratio vereist. Waarbij minstens de helft van het aantal vereiste beroepskrachten wordt ingezet wanneer er tijdelijk wordt afgeweken van de beroepskracht-kind-ratio. Tussen 8.00 en 8.30 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af en tussen 17.30 en 18.00 uur, wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 15.00 uur wijken we maximaal twee uur af voor de pauzes van de pedagogisch medewerkers. Echter als de activiteit binnenshuis, de activiteit buitenshuis of de groepssamenstelling erom vraagt, zowel voor de kwantiteit als kwaliteit, dan zetten wij voor de pauzes een extra pedagogisch medewerker in.

Extra opvang en incidenteel ruilen van dagen

Het is mogelijk om een extra dag(en) af te nemen of om incidenteel te ruilen van dag. Dit is alleen toegestaan indien de beroepskracht-kind-ratio (BKR) dit toelaat.

- Voor meer informatie over incidenteel ruilen van dagen, zie het 'Reglement Incidenteel ruilen van dagen in de reguliere opvang'.

Kinderen met een bijzonderheid

Als op de groep een kind wordt geplaatst dat specifieke aandacht behoeft of als tijdens de opvang duidelijk wordt dat een kind specifieke aandacht nodig heeft, neem dan contact op met je regiomanager. Kinderen met een bijzonderheid worden altijd besproken met de regiomanager.

Open-deurenbeleid

SKRS biedt kinderen op de bso verantwoorde opvang, waarbij kinderen worden opgevangen in een eigen groepsruimte (basisgroep) met vaste pedagogisch medewerkers. In sommige situaties kiest SKRS voor meer flexibiliteit door het hanteren van een open-deurenbeleid. Het open-deurenbeleid is een pedagogische methode waarbij kinderen de gelegenheid krijgen om buiten de groepsruimte met kinderen van andere groepen te spelen. De bso-locaties van SKRS zijn zodanig ingericht dat kinderen van verschillende groepen en van verschillende leeftijden elkaar kunnen ontmoeten. Dit wordt mogelijk gemaakt doordat de deur van de groepsruimte letterlijk opengezet wordt, waardoor de speelruimte van de kinderen wordt vergroot. Zo kunnen de kinderen spelen in de andere groepen en in de uitdagende speelhal en -gang.

Met een open-deurenbeleid bieden de pedagogisch medewerkers de kinderen uitdaging en exploratieruimte. Dit ontstaat doordat de kinderen regelmatig de gelegenheid krijgen om de omgeving buiten hun eigen groepsruimte te verkennen. Dit kan spelen in een sporthal zijn met kinderen van andere groepen, maar dus ook in de groepsruimtes van de andere groepen.

Met het open-deurenbeleid krijgen kinderen vaker de mogelijkheid om te spelen met broertjes en/of zusjes en/of vrienden uit andere groepen. Dit kan in een vrij spel zijn, maar ook voor bepaalde activiteiten. Zo kunnen tijdens vakanties de verschillende ruimtes in een bepaald thema worden ingericht. Zo heb je bijvoorbeeld de 'bouwgroep', de 'knutselgroep' en de 'gamegroep'. Kinderen kunnen dan zelf kiezen waar ze willen spelen en aan welke activiteiten ze willen deelnemen.

Samenvoegen van basisgroepen

In sommige situaties kiest SKRS ervoor om de verschillende basisgroepen binnen een locatie samen te voegen. Zo ontstaat de gelegenheid om meer specifieke activiteiten aan de kinderen aan te bieden. Het samenvoegen van groepen kan structureel zijn, bijvoorbeeld op een specifieke dag van de week, maar kan ook incidenteel voorkomen, bijvoorbeeld in vakantieperiodes. Ook worden aan het begin en einde van de opvangdag de kinderen vaak gezamenlijk opgevangen in een groepsruimte.

De keus voor het samenvoegen van groepen en/of locaties kan gemaakt worden als er sprake is van een lagere bezetting op de groepen. De kinderen worden dan in de samengestelde groep op de locatie opgevangen door minimaal één voor hen bekende pedagogisch medewerker. Bij een samengestelde groep kan van de reguliere groeps grootte worden afgeweken, waarbij uiteraard wel altijd wordt uitgegaan van de vastgestelde kwaliteitsregels in de Wet kinderopvang (de 'beroepskracht-kind-ratio', oftewel BKR).

Structureel voegen groep 1 en 2 en groep 3 en 4 van bso Waldervaart samen op woensdag en vrijdag, groep 1 en 2 voegen daarnaast ook op donderdag samen. Daarnaast voegen groep 3 en 4 van bso Nes structureel samen op vrijdag. Ook groep 1 en 2 van bso De Koet voegen structureel samen op alle opvangdagen. Op de Buizenberg voegen groep 1 en 2 en 3 samen op de vrijdag en op

woensdag voegen groep 1 en 2 samen. Als laatste voegen op vrijdag groep 2 en 3 van bso De Rank structureel samen.

Locatieoverstijgend opvangen houdt in dat kinderen op andere geregistreerde voorzieningen van dezelfde kinderopvangorganisatie worden opgevangen dan waar zij normaal gesproken worden opgevangen. SKRS maakt hier alleen gebruik van bij kinderen met een contract voor zomeropvang. Daarnaast wordt er mogelijk gebruik van gemaakt op schoolvrije dagen. Ouders kunnen in hun contract lezen in welke situaties en/of wanneer hun kind op welke locatie wordt opgevangen. Daarnaast worden ouders per mail en/of via de ouder-app op de hoogte gebracht als de opvang op een andere locatie plaatsvindt.

Activiteiten buiten de groepsruimte

SKRS hecht er veel waarde aan dat kinderen zich buiten heerlijk kunnen uitleven. Buiten spelen is onder meer goed voor het ontwikkelen van de motorische, cognitieve en sociale competenties. In de buitenspeelruimtes van SKRS kunnen kinderen zich heerlijk uitleven, maar ook een activiteit buiten het terrein van SKRS vinden kinderen veelal prachtig. Om deze reden kan het leuk zijn om kinderen mee te nemen buiten het terrein van de bso voor een pedagogisch verantwoorde activiteit. Denk hierbij aan spelen op het strandje bij De wiel, een bezoek aan de bibliotheek of de Westfriese markt of naar de dieren van naar de kinderboerderij. Of een bezoek aan een park, speeltuin, speelplaats of een grasveld. Veelal zijn de activiteiten gekoppeld aan een thema. Zo maken de kinderen van bso Nes regelmatig een uitstapje naar het aangrenzende verzorgingshuis Magnushof. In vakanties en tijdens studiedagen van scholen worden er ook activiteiten op de opvanglocatie georganiseerd. Maar daarnaast worden er ook uitjes gepland buiten de opvanglocatie. Denk hierbij aan een dierentuin zoals Hoerderdaell of Blanckendaell, een speelparadijs zoals Monkey Town, SkagaVenture, Land van Fluwel, Holle Bolle Boom of De goudvis. Of naar het bos of een natuurgebied zoals de Helderse Vallei of de klimduin in Schoorl. Of bezoeken de kinderen een locatie waar ze een workshop kunnen volgen zoals bv bij De Groenling. Het meedoen aan een sportieve activiteit zoals een georganiseerde sportdag op een SKRS locatie of een sportinstuif in een sporthal staat ook regelmatig op het programma. Soms gaan we ook met de trein op pad of bezoeken we Texel middels een overtocht met de veerdienst Teso. Als het mogelijk is doen we, bij voorkeur, uitstapjes of activiteiten uit veiligheidsoogpunt met twee pedagogisch medewerkers of met een stagiair die wordt opgeleid voor de functie van pedagogisch medewerker. Bij activiteiten waar water bij betrokken is (zoals zwembad of strand) wordt er extra personeel ingezet. We maken hierbij een afweging aan de hand van de leeftijd van de groep kinderen en of zij in het bezit zijn van een zwemdiploma. De kinderen verlaten voor de activiteiten buiten de opvanglocatie samen met hun pedagogisch medewerker hun huidige stamgroep en voegt mogelijk hiervoor samen met een andere stamgroep voor de activiteit. Ouders geven vooraf toestemming over het samenvoegen, de wijze van vervoer en het doen van activiteiten/ uitjes buiten de opvanglocatie.

11. Dagprogramma bso

De bso is een plek waar kinderen zich thuis voelen, een plek waar ze met andere kinderen spelen en een plek die hen mogelijkheden biedt om zich te ontwikkelen. Op de bso zorgt SKRS voor een fysiek en emotioneel veilige, uitdagende, stimulerende omgeving voor kinderen. Daarbij wordt rekening gehouden met de verschillende behoeften en ontwikkelingsfasen van kinderen, zodat een kind van vier jaar zich er net zo thuis voelt als een twaalfjarige.

Dit doen wij onder andere door een duidelijke dagindeling en een herkenbare structuur aan te bieden. In de vakantie wordt er in overleg met de kinderen een vakantieprogramma aangeboden. Er wordt gewerkt met een thema waaraan verschillende activiteiten binnen, rondom of buiten de bso zijn gekoppeld.

In grote lijnen ziet het dagprogramma op de bso er als volgt uit:

Bso-ochtend / -middag	Vakantieopvangdag / studiedag van school
<i>Vanaf 7.00 uur:</i> voorschoolse opvang	<i>Vanaf 7.00 uur:</i> opvang
	<i>Ochtendprogramma</i> <i>met om 9:30 uur:</i> limonade, thee of water + tussendoortje (bijv. ontbijtkoek)
	<i>Vanaf 12.00 uur:</i> Lunch
<i>Vanaf 13.45 / 13:55 uur:</i> kinderen ophalen van de scholen fietsend, lopend, met autobusjes of bso-bus	Middagprogramma
<i>Tussen 15.00 en 15.30 uur:</i> Limonade en water + fruit + koekje	<i>Tussen 15.00 en 15.30 uur:</i> Limonade en water + fruit + koekje
Buitenspelen / vrij spel / dagelijks activiteitenaanbod: creatief, sport of spel	Middagprogramma
<i>Tussen 17.00 en 18.30 uur:</i> de ouders halen de kinderen op. Kinderen die rond 17.30 uur nog niet zijn opgehaald, krijgen een volkoren soepstengel, rijstwafel of plakjes komkommer en extra water aangeboden	<i>Tussen 17.00 en 18.30 uur:</i> de ouders halen de kinderen op. Kinderen die rond 17.30 uur nog niet zijn opgehaald, krijgen een volkoren soepstengel, rijstwafel of plakjes komkommer en extra water aangeboden

De openingstijden van de bso-locaties van SKRS sluiten aan op de schooltijden. SKRS is tijdens de schoolweken, afhankelijk van de openingstijden van de scholen die gelegen zijn in het verzorgingsgebied, geopend vanaf 7.00 (vakantieopvangdag of voorschoolse opvang), vanaf 11.45 (lange bso-middag) of vanaf 13.45 (korte bso-middag).

→ Voor meer informatie over wat er gegeten wordt, zie het 'Voedingsbeleid' op de bso.

12. Vakantieopvang en zomeropvang

In de schoolvakanties (op de zomeropvang na) worden de kinderen op de bso de hele dag opgevangen. De bso is dan van 7.00 uur tot 18.30 uur geopend. Kinderen met een bso-contract met vakantieopvang zijn in de vakanties de hele dag welkom op de dagen dat ze in de schoolweken ook op de bso worden opgevangen.

Ouders kunnen ervoor kiezen om voor één of meer dagen een vakantiecontract af te sluiten. Dit houdt in dat kinderen welkom zijn op de bso op extra of andere dagen dat zij in de schoolweken opgevangen worden op de bso. Zo kan het voorkomen dat een kind in de schoolweken op maandag en dinsdag na schooltijd op de bso wordt opgevangen. De ouders van het kind kunnen dan een contract met een extra vakantiedag afsluiten, waardoor het kind in vakanties niet alleen op maandag en dinsdag maar bijvoorbeeld ook op donderdag wordt opgevangen.

Op de bso bieden we kinderen in de vakanties een spetterend vakantieprogramma aan. Als pedagogisch medewerker op de bso is het organiseren van een vakantieprogramma en aansluitende activiteiten een onderdeel van je werkzaamheden. Door activiteiten te kiezen die goed aansluiten bij de leeftijd- en ontwikkelingsfase van de kinderen, zorgen de pedagogisch medewerkers ervoor dat kinderen graag naar de bso komen en zich welbevinden. Bij het samenstellen van een vakantieprogramma en het kiezen van activiteiten, is het van belang dat deze aansluiten bij het thema op de bso.

→ Voor meer informatie over het organiseren van een vakantieprogramma en de eisen waaraan het vakantieprogramma moet voldoen, lees dan de 'Werkinstructie vakantieprogramma'.

Zomeropvang bso

In de middelste twee weken van de zomervakantie (zoals aangegeven door de gemeente Schagen) bieden we de mogelijkheid tot zomeropvang aan. Deze opvang vindt plaats op één bso-locatie, waar ook de kinderen van andere bso-locaties naartoe komen. Deze twee weken verlaten de kinderen hun huidige stamgroep en maken ze gebruik van een tweede stamgroep. Deze twee weken worden zij ook gekoppeld aan een mentor. We houden hierbij rekening met van welke locaties de kinderen komen. Tijdens de zomeropvang zijn er pedagogisch medewerkers van verschillende bso-locaties werkzaam, zodat er voor elk kind een bekend en vertrouwd gezicht aanwezig is. Er heerst altijd een gezellige vakantiesfeer, waarbij de kinderen nieuwe vriendjes en vriendinnetjes maken, en de medewerkers leuke activiteiten organiseren.

Jaarlijks bekijken we het aantal aanmeldingen voor de zomeropvang en inventariseren we hoeveel groepen we hiervoor openen. Ouders worden een maand van tevoren schriftelijk geïnformeerd over de wijze waarop de zomeropvang ingevuld wordt.

In 2022 openen we bso Nes, voor alle kinderen van alle bso-locaties van SKRS. We richten de zomeropvang hier als volgt in:

- Bso Nes
 - o Een groep voor kinderen van 4, 5 jaar, maximaal 20 kinderen.
 - o Een groep voor kinderen van 6, 7 jaar, maximaal 20 kinderen.
 - o Een groep voor kinderen van 8 jaar en ouder, maximaal 20 kinderen.

13. Ontwikkeling en implementatie pedagogisch beleid

Wij zorgen voor een goede ontwikkeling en implementatie van het pedagogisch beleid, doordat we een pedagogisch beleidsmedewerker in dienst hebben die beschikbaar is voor de ontwikkeling van het pedagogisch beleid én voor coaching van de pedagogisch medewerkers. Dit sluit aan bij de Wet IKK: vanaf 1 januari 2019 zijn beide taken verplicht voor elke kinderopvangorganisatie.

Onze pedagogisch beleidsmedewerker draagt bij aan de kwaliteit van de opvang en heeft twee belangrijke taken. Enerzijds houdt ze zich bezig met de ontwikkeling en invoering van het pedagogisch beleid. Anderzijds coacht ze pedagogisch medewerkers bij hun werkzaamheden. De uitvoering van beide rollen kan worden belegd bij twee functies (een pedagogisch beleidsmedewerker voor de beleidsontwikkeling en een coach voor de coaching), maar kan ook in een gecombineerde functie uitgevoerd worden. SKRS kiest voor de variant van de gecombineerde functie waarin één medewerker beide taken uitvoert.

Ontwikkeling pedagogisch beleid

Onze pedagogisch beleidsmedewerker ontwikkelt het pedagogisch beleid. Het pedagogisch beleid is breder dan alleen het pedagogisch beleidsplan: het betreft alle beleidsstukken die raken aan de pedagogische praktijk. Daarnaast heeft de pedagogisch beleidsmedewerker een taak bij het bewaken en invoeren van pedagogische beleidsvoornemens, zodat iedere medewerker werkt volgens dezelfde pedagogische visie.

Coaching

Als coach zorgt de pedagogisch beleidsmedewerker voor het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de werkzaamheden en de professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers. De coach begeleidt en traint de medewerkers bij hun dagelijkse werkzaamheden in de praktijk. Hier zijn we trots op, want coaching is een krachtig middel voor verdere professionalisering en kwaliteitsontwikkeling. Het kan de vakvolwassenheid, de beroepstrots en het werkplezier van medewerkers vergroten.

Voorbeelden werkzaamheden

Voorbeelden van werkzaamheden van ontwikkeling en implementatie pedagogische beleid:

- Updaten pedagogisch beleidsplan
- Ontwikkelen nieuwe onderdelen voor het pedagogisch beleid
- Ontwikkelen hulpmiddelen voor de teams
- Volgen wet- en regelgeving op dit terrein
- Bijscholing van de pedagogischbeleidsmedewerker
- Scholing geven aan de medewerkers door de pedagogisch beleidsmedewerker
- Bespreken pedagogisch beleid met oudercommissies c.q. ouders
- Beleidsontwikkeling rondom IKC-vorming
- Samenwerking in de doorgaande lijn
- Beheer en/of actualisatie van het kindvolgsysteem
- Ontwikkelen VVE-beleid
- Evaluëren pedagogisch beleid

Voorbeelden van vormen van coaching zijn:

- Individuele coachingsgesprekken
- Intervisiebijeenkomsten
- Teamcoaching
- Vaardighedentraining met oefensituaties
- Video-interactiebegeleiding
- (Meewerkend) coach op de groep

- Blended learning: e-learning in combinatie met één of meerdere (intervisie)bijeenkomsten

Op grond van de Wet IKK hebben we bij SKRS per jaar 1160 uur formatie voor de ontwikkeling van het pedagogisch beleid en de coaching van onze pedagogisch medewerkers. We hebben besloten deze uren evenredig over de verschillende locaties te verdelen. Hierbij houden we de ruimte om vraaggericht in te kunnen spelen op de wensen vanuit locaties of pedagogisch medewerkers. Bij de verdeling van de coachingsuren zorgen we ervoor dat elke pedagogisch medewerker jaarlijks een vorm van coaching krijgt.

14. Stagiairs

Bij SKRS zijn de pedagogisch medewerkers verantwoordelijk voor de dagelijkse opvang, ontwikkeling en verzorging van een groep kinderen. De pedagogisch medewerkers zijn daarnaast in staat om pedagogisch medewerkers in opleiding, groepshulpen en/of stagiairs te begeleiden. We leveren graag een actieve bijdrage aan de scholing van toekomstige beroepskrachten. Daarom bieden we stageplaatsen aan voor mbo'ers en hbo'ers. SKRS is een erkend leerbedrijf van SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven). Onder verantwoordelijkheid van de werkbegeleider krijgt de stagiair de mogelijkheid om met alle gebieden van het vak kennis te maken, voor zover de stagiair daar op basis van haar theoretische kennis en vaardigheden aan toe is. De werkbegeleider is een pedagogisch medewerker die deskundig is in het begeleiden van de stagiairs.

Maximaal één stagiair per groep per jaar

Om aankomende beroepskrachten de kans te geven ervaring op te doen binnen de kinderopvangbranche, kan jaarlijks per groep maximaal één stagiair van een passende opleiding, de beroepspraktijkvorming doorlopen binnen SKRS. De stagiairs die bij ons komen, zijn veelal studenten van de mbo-opleiding pw (pedagogisch werk) niveau 3 of 4. Daarnaast bieden we stageplaatsen aan voor studenten van de mbo-opleiding sb (sport en bewegen). Afhankelijk van het studiejaar zijn zij twee of drie dagen per week bij ons werkzaam. Tijdens hun stage worden de stagiairs voornamelijk boventallig, conform de Cao Kinderopvang, ingezet. Dit houdt in dat het team van vaste pedagogisch medewerkers wordt aangevuld met een stagiair. De stagiairs dragen geen eindverantwoordelijkheid op de groep en staan altijd onder supervisie. In de laatste maanden van de opleiding pw kunnen ze wel als beroepskracht worden ingezet.

Alle activiteiten en werkzaamheden van de stagiairs vinden plaats onder begeleiding van pedagogisch medewerkers. De precieze taken en verantwoordelijkheden van stagiairs zijn afhankelijk van de opleiding, het niveau van de opleiding en het opleidingsstadium waar de stagiair zich in bevindt. Voor iedere stagiair zijn afspraken over de opdrachten, taken en verantwoordelijkheden van de stagiair vastgelegd vanuit de opleiding in de stageovereenkomst. Over het algemeen eindigt de stage na de periode zoals in de stageovereenkomst is afgesproken. Een stage kan verlengd worden als de doelen niet zijn bereikt.

Taken per periode

In de eerste periode maakt de stagiair kennis met de groep en de organisatie. Het gaat in deze periode vooral om het contact leggen met de kinderen en collega's, zich voorstellen aan de ouders, het dagritme leren, bekend worden met ons pedagogisch beleidsplan, het eigen maken van huishoudelijke taken en het assisteren bij knutselen en spelactiviteiten.

In de volgende periode van de stage kan de stagiair (altijd onder begeleiding van een pedagogisch medewerker) bijvoorbeeld de volgende werkzaamheden uitvoeren: het helpen met de was, het helpen in de keuken, het uitvoeren van schoonmaakactiviteiten, eten en drinken klaarmaken, het helpen bij het naar buiten gaan, het helpen of ondersteunen bij het spelen, het mede toezicht houden op kinderen, het helpen in het aanbieden van een activiteit (binnen of buiten) en de overdracht naar ouders aan het einde van de dag.

Zodra duidelijk is dat de stagiair de vaardigheden beheerst, kan hij of zij in deze fase zelfstandig opdrachten en activiteiten voorbereiden en uitvoeren met kinderen, zowel individueel als in groepsverband. Hierbij geldt wel dat een stagiair nooit alleen op de groep staat en niet alleen mag openen en sluiten. Daarnaast mag een stagiair geen medicijnen toedienen. Ook kunnen stagiairs niet als mentor worden toegewezen aan kinderen. En de stagiair is niet aanwezig bij het teamoverleg, tenzij dit vanuit de opleiding voor het maken van een opdracht nodig is.

Waarborg professionaliteit en kwaliteit

Een belangrijke voorwaarde die bij het begeleiden van stagiairs gesteld wordt, is dat de professionaliteit en de kwaliteit van de opvang gewaarborgd blijft. Deze voorwaarde en een aantal gedragsregels bespreekt de praktijkopleider met elke stagiair in een kennismakinggesprek, vóór aanvang van hun stageperiode. Alle stagiairs moeten voor het starten, ingeschreven én gekoppeld staan in het Personenregister Kinderopvang middels een geldige Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). De ouders van de kinderen worden geïnformeerd over de komst van een stagiair en kunnen indien gewenst nadere informatie over de taken en verantwoordelijkheden van de stagiair opvragen.

Iedere stagiair wordt begeleid door onze praktijkopleider en heeft daarnaast een eigen werkbegeleider. Zo hebben we veel invloed op het leerproces en de werkhouding. De werkbegeleider en stagiair bespreken structureel het opleidingstraject en de opdrachten. Het begeleiden van stagiairs betekent ook een taakverrijking voor ons eigen personeel. Medewerkers die als werkbegeleider een stagiair begeleiden, zijn zeer bewust bezig met het overdragen van kennis en vaardigheden en de bijbehorende communicatieprocessen. Daarnaast blijven zij, door het begeleiden van een nieuwe generatie medewerkers, op de hoogte van nieuwe visies, kennis en vaardigheden die de stagiairs tijdens de opleiding aangeboden krijgen. Ten slotte betekent dit een strategische instroom van het eigen personeel: stagiairs kunnen zich ontwikkelen tot geschikte medewerkers, waarmee SKRS een reguliere arbeidsovereenkomst aan kan gaan.

Opleiding 'pedagogisch medewerker voor het IKC'

In het voorjaar van 2018 is SKRS met ROC Kop van Noord-Holland een samenwerking aangegaan voor stageplaatsen voor de nieuwe opleiding 'pedagogisch medewerker voor het IKC'. De opleiding is een BOL-BBL-variant: de eerste twee jaar ligt de nadruk meer op school (BOL) en het laatste, derde, jaar meer op de stage (BBL). Alleen BBL-stagiaires in de kinderopvang kunnen conform de cao formatief worden ingezet.

Oriënterende stages en snuffelstages

We bieden beperkt plek aan oriënterende stages en snuffelstages vanuit het middelbaar onderwijs in Schagen. Deze zijn voor een korte periode: variërend van 2 dagen tot maximaal 60 uur per leerling. Hierbij staat de leerling altijd boventallig. Dat betekent dat er geen eindverantwoordelijkheid ligt bij de leerling. De leerlingen mogen niet alléén activiteiten uitvoeren met de kinderen: er moet altijd een pedagogisch medewerker bij aanwezig aan. De pedagogisch medewerkers organiseren veel verschillende activiteiten, waarbij de leerling ondersteunend kan zijn. Denk hierbij aan het voorlezen aan kinderen, samen met hen een puzzel maken, een spelletje spelen, met de kinderen meespelen in de themahoeken of buiten. Verder kijkt de leerling voornamelijk mee om zo een indruk van het werk te krijgen.

15. Samenwerking met ouders

Ouders dragen de zorg en verantwoordelijkheid voor hun kind. Zij vertrouwen de zorg en verantwoordelijkheid aan ons toe op de momenten dat hun kind bij ons op de bso verblijft.

Gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid

Het is in het belang van het kind als ouders en pedagogisch medewerkers elkaar kennen en als de opvoeding thuis en op de bso op elkaar is afgestemd. Er is sprake van een gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid. Zo is het belangrijk dat zowel de pedagogisch medewerkers als de ouders op de hoogte zijn van bijzonderheden die hebben plaatsgevonden in de omgeving van het kind, thuis of op de bso. Die bijzonderheden kunnen namelijk van invloed zijn op het welbevinden van een kind. Pedagogisch medewerkers en ouders moeten met elkaar samenwerken. Zij moeten zich op elkaar afstemmen, informatie uitwisselen, afspraken maken en bescherming en respect hebben voor de privacy van de betrokkenen.

Onderlinge afspraken

De pedagogisch medewerkers leggen de ouders de regels en gewoontes van de groep uit. Verder is het voor ouders altijd mogelijk om vragen te stellen en suggesties te doen met betrekking tot het beleid op de bso.

Als ouders of pedagogisch medewerkers zich ergens zorgen om maken, kan er een afspraak gemaakt worden voor een oudergesprek. Zo kan het voorkomen dat ouders of pedagogisch medewerkers wat meer tijd nodig hebben, omdat ze zich zorgen maken over het kind, niet goed raad weten met bepaald gedrag of advies nodig hebben. Het is van belang dat deze oudergesprekken op tijd plaatsvinden, zodat een klein probleem niet kan uitgroeien tot een groot en ingewikkeld probleem. Als je een oudergesprek in de planning hebt, stel je als pedagogisch medewerker altijd je regiomanager hiervan op de hoogte.

Met het oog op de privacy, kan de ouder ervanuit gaan dat bijzonderheden in vertrouwen met de pedagogisch medewerker worden besproken. In het gesprek kan de pedagogisch medewerker aangeven of het in het belang is van het kind om dit met collega's te bespreken.

16. Samenwerking met het kinderdagverblijf

De meeste kinderen die bij SKRS op de bso zitten, zijn afkomstig van een kinderdagverblijf bij SKRS. Een goede samenwerking met het kinderdagverblijf is daarom erg belangrijk.

Zo schrijven de pedagogisch medewerkers van het kinderdagverblijf een overdracht over ieder kind dat van het kinderdagverblijf naar de bso gaat. Dit formulier wordt eerst door ouders gelezen voordat het wordt overhandigd aan de pedagogisch medewerkers van de bso. Ouders kunnen namelijk nog aanvullingen geven op het formulier. De pedagogisch medewerkers van het kinderdagverblijf nemen voor de overgang naar de bso een fotoboek met de kinderen door. Zo weten de kinderen al wat ze kunnen verwachten en hoe een dag op de bso eruit komt te zien. Ook komen de kinderen nog een middag op de bso kennismaken.

→ Voor meer informatie over de overgang van kinderdagverblijf naar bso of over de wenmiddag op de bso, lees dan de 'Werkinstructie wenperiode op de bso'.

Buiten het feit dat veel kinderen afkomstig zijn van het kinderdagverblijf, zijn er ook kinderen die een broertje of zusje op het kinderdagverblijf hebben. Dit speelt met name op bso Waldervaart en bso Nes. Deze kinderen willen nog wel eens bij hun broertje of zusje op het kinderdagverblijf kijken of hem of haar een knuffel geven. De afspraak is dat dit mag. Uiteraard in goed overleg met de pedagogisch medewerkers van het kinderdagverblijf. Het kan zijn dat er net een groepsactiviteit is gepland, dan verzoek je de kinderen om een ander tijdstip of op een andere dag terug te komen. Als pedagogisch medewerker van de bso kun je van tevoren telefonisch overleggen of het uitkomt. Sommige kinderen op het kinderdagverblijf kunnen het verwarrend vinden dat hun broer of zus langskomt en dan weer weggaat. Dan leg je als pedagogisch medewerker op de bso aan de kinderen uit dat ze beter niet een knuffel kunnen brengen aan hun broertje of zusje en wat de reden daarvoor is.

17. Samenwerking met scholen

SKRS werkt samen met de basisscholen waarvan SKRS de kinderen opvangt. Jaarlijks wordt de brochure 'Veilig reizen' aan de leerkracht van ieder kind gegeven. In de brochure staat informatie over de bso met onder andere de werkwijze van de bso, de ophaaltijden, en de manieren van ophalen zoals lopend, met de bus of met de Stint.

Bso De Buizenberg, bso Op Avontuur, bso De Koet, bso De Rank, bso Op Avontuur en twee groepen van bso Waldervaart zijn gevestigd in een basisschool. Met deze scholen zijn goede afspraken gemaakt over de huisvesting van de kinderen. Deze afspraken worden jaarlijks herzien en zo nodig aangepast. Van deze samenwerking profiteren zowel de school als de bso. Zo mag bso Waldervaart gebruikmaken van het grote speelplein en knutselruimte van de Niko Tinbergschool.

18. Samenhang met ander beleid

Het pedagogisch beleid staat niet op zich, maar heeft een duidelijke samenhang met andere protocollen, werkinstructies en afspraken.

Dit betreft met name de volgende onderwerpen:

- Activiteitsaanbod en themagericht werken;
- Buiten spelen op de bso;
- Computer- en mediagebruik;
- Contact met scholen;
- Incidenteel ruilen van dagen in de reguliere opvang;
- Kinderparticipatie op de bso;
- LCHV – Gezondheid en hygiëne op de bso;
- Pestprotocol;
- Vakantieprogramma;
- Veilig reizen;
- Voedingsbeleid op de bso;
- Vierogenprincipe binnen SKRS;
- Wegwijzer welbevinden;
- Wenperiode op de bso.
- Beleid veiligheid en gezondheid

Gebruikte literatuur

19. Literatuurlijst

- Balledux, M. (2001). **Werken aan welbevinden, het evaluatie-instrument voor de kinderopvang opnieuw bekeken**. Meppel: Uitgeverij NIZW.
- Kohnstamm, R. (2009). **Kleine ontwikkelingspsychologie II. De schoolleeftijd**. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Poppelen, E. van (2007). **Zelfreflectie binnen de kinderopvang**. Twello: Van Tricht uitgeverij.
- Sanders, M. R., Markie-Dadds, C. & Turner, K.M.T. (2003). *Theoretical, Scientific and Clinical Foundations of the Triple P – Positive Parenting Program: A Population Approach to the Promotion of Parenting Competence*. The University of Queensland: Parenting and Family Support Centre.
- Schreuder, L., Boogaard, M., Fukkink, R., & Hoex, J. (2011). **Pedagogisch kader kindercentra 4 - 13 jaar**. Amsterdam: Reed Business.
- Zwiep, C. (2005). *Kinderen en seksualiteit – pedagogische begeleiding in de kinderopvang*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Zwiep, C. (2010). *Doktertje spelen en zo. Omgaan met lichamelijke, intimiteit en seksualiteit*. Amsterdam: Elsevier Gezondheidszorg.

Bijlages

Bijlage 1: De ontwikkeling van kinderen van 4 tot 13 jaar en jouw rol als pedagogisch medewerker

De ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van vier tot dertien jaar verloopt snel. Op de bso zijn er grote verschillen tussen de jongste en oudste kinderen. De vierjarige kleuters gaan nog maar net naar de basisschool en de bso, terwijl de kinderen van elf of twaalf jaar al (bijna) de overstap maken naar het voortgezet onderwijs en soms al beginnen met puberen. Duidelijk is dat kinderen op de bso een enorme ontwikkeling maken en dat ze elke dag leren.

Op de bso staat spelend leren centraal, dit in tegenstelling tot op school. De kern van de ontwikkeling van kinderen tussen vier en dertien jaar is dat zij steeds zelfstandiger (autonomer) worden. Zelf doen, zelf ervaren is van groot belang voor het leren van kinderen, of ze nu vier of twaalf jaar zijn. In dat zelfstandiger worden, spelen drie typen ontwikkeling een belangrijke rol: de lichamelijke, de cognitieve en de sociaal-emotionele ontwikkeling. De ontwikkeling op het ene vlak hangt altijd samen met de ontwikkeling op andere vlakken.

- **Lichamelijke ontwikkeling**

Hoe ouder kinderen zijn, hoe meer zij fysiek kunnen. Dit gebeurt doordat zij groter, sterker en behendiger worden en doordat hun evenwichtsgevoel zich steeds verder ontwikkelt. Zij hebben volwassenen en jou als pedagogisch medewerker steeds minder nodig om in hun behoeften te voorzien, omdat ze dat steeds meer zelf kunnen.

- **Cognitieve ontwikkeling**

Ook het brein van kinderen tussen de vier en dertien jaar verandert. De kinderen verwerven steeds meer kennis en krijgen een steeds betere controle over hun aandacht en gedrag. De meeste kinderen worden naarmate ze ouder worden steeds minder snel afgeleid. Ze kunnen zich steeds beter focussen op de dingen waar ze mee bezig zijn. Zij hebben jou als pedagogisch medewerker naarmate ze opgroeien steeds minder nodig om hen te beschermen tegen gevaar en om hun leven te regelen.

- **Sociaal-emotionele ontwikkeling**

Met de sociaal-emotionele ontwikkeling wordt bedoeld dat kinderen in de basisschoolperiode steeds meer inzicht in zichzelf en in anderen krijgen. Naarmate ze ouder worden, wordt hun wereld groter en hierdoor kunnen zij zich ook sociaal verder ontwikkelen. Ze zien dat het er bij anderen soms anders aan toegaat dan bij hen thuis. Ook zijn ze in staat om hun eigen prestaties te vergelijken met die van anderen en ontlenen ze daar zelfvertrouwen aan. Ze leren zich te verplaatsen in anderen en ze ontwikkelen hun geweten.

Kinderen die vier of vijf jaar oud zijn, leren vooral door kijken en imiteren, uitproberen en ontdekken en door herhalen en oefenen. Ze kijken wat een ander doet en doen dat ook. Ze proberen uit hoe iets werkt en leren al doende hoe het moet. Kinderen vanaf zes jaar experimenteren met materialen. Vooral jongens zijn al vroeg geboeid door de vraag hoe iets in elkaar zit. Met die neiging tot onderzoeken kun je als pedagogisch medewerker op de bso rekening houden bij het aanbieden van activiteiten. Het is leuk om met de kinderen oude spullen uit elkaar te halen, bijvoorbeeld een oude broodrooster of om te kijken hoe een klok werkt.

Wanneer kinderen ouder worden, breiden de manieren van leren zich uit. Dit komt door veranderingen in de hersenstructuur van kinderen. Zo kunnen kinderen naarmate ze ouder worden steeds meer

vragen, meer begrijpen en ze kennen ook meer woorden om zichzelf in uit te drukken. Maar wat vooral belangrijk is, is dat de kinderen kunnen lezen. Daarom kunnen ze leren van zowel mondelinge, visuele als schriftelijke informatie. Door de rijping van de hersenen kunnen kinderen ook al meer leunen op hun denkvermogen. Ze kunnen logisch nadenken en daardoor verbanden gaan leggen.

Jongens hebben vaak een andere leerstijl dan meisjes. Jongens leren meer vanuit een ruimtelijke en visuele oriëntatie. Meisjes zijn meer dan jongens verbaal ingesteld: zij leren vooral door mondelinge uitleg.

Alle kinderen van vier tot dertien jaar ontwikkelen zich op alle terreinen gelijk, maar doen dit wel in hun eigen tempo. De meeste kinderen zijn nieuwsgierig, willen graag leren, weten en kunnen. Ze willen graag nieuwe dingen leren en onder de knie krijgen. Zo zijn ze ontzettend trots wanneer ze iets nieuws beheersen.

Als pedagogisch medewerker op de bso zorg je ervoor dat kinderen de kans krijgen om zich te ontwikkelen en zich nieuwe dingen eigen te maken. Dit doe je door een omgeving te scheppen waarin kinderen de kans krijgen om zich te ontwikkelen, door interessante informatie aan te reiken, door vragen te stellen die stimuleren tot nadenken, voorbeelden te geven en door een aanbod aan te bieden dat past bij wat de kinderen aan kunnen en interessant vinden. Als je als pedagogisch medewerker kinderen aanmoedigt en prikkelt door de juiste vragen te stellen en de juiste instructies te geven, dan kunnen kinderen vaardigheden onder de knie krijgen die ze zonder jouw hulp niet of pas later zouden leren.

De ontwikkeling van kinderen gaat zo natuurlijk, dat je al snel geneigd bent om te denken dat dit een natuurlijk proces is, een proces dat zich automatisch volstrekt. Dit is echter niet het geval. Kinderen leren door hun natuurlijke aanleg of begaafdheid, maar ook door omgevingsfactoren. Deze factoren kunnen de reden zijn dat het ene kind zich sneller ontwikkelt dan het andere kind. Echter, voor alle kinderen geldt dat zij zich kunnen ontwikkelen door de interacties met hun omgeving en met name met de volwassenen in die omgeving. Denk aan de ouder(s) en de leerkrachten, maar ook jij als pedagogisch medewerker hebt een belangrijke rol hierin.

Naarmate kinderen ouder worden, krijgen zij voorkeuren in leerstijlen. Zo onderscheiden de 'doeners' zich van de 'denkers'. Anderen zijn 'dromers': ze leren zonder dat je het merkt. Ook de 'uitvinders' kunnen worden onderscheiden: zij bedenken met veel inventiviteit, fantasie en geduld oplossingen en doen uitvindingen. Verder zijn er kinderen die meer praktisch zijn ingesteld en die goed kunnen organiseren: de zogenaamde 'regelaars'. Het is belangrijk dat je kinderen niet meteen in een bepaald hokje stopt, aangezien kinderen nog flexibel genoeg zijn om van leerstijl te veranderen.

Drie leeftijdsgroepen

De ontwikkelingsfasen van kinderen worden veelal in drie leeftijdsgroepen onderscheiden:

- De vier- tot en met zesjarigen;
- De zeven- tot en met negenjarigen;
- De tien- tot en met twaalfjarigen.

De vier- tot en met zesjarigen

Jonge kleuters zijn speels en nieuwsgierig. Na een schooldag hebben ze even rust nodig om zich weer op te laden. Ze vragen aandacht van jou als pedagogisch medewerker. Zo willen ze soms even op schoot zitten, zeker na een dag op school. Ze stellen vragen over het wat en waarom op de bso of op school. Ze willen graag antwoorden krijgen. Een kleuter kan jokken over dingen of gebeurtenissen die hij niet weet. Kleuters vullen de onbekende zaken in met hun eigen fantasie en denken dan dat dit echt waar of gebeurd is.

Op de bso kunnen de meeste kleuters goed samen spelen met (bekende) kinderen. Ook hebben ze vaak al hun favoriete speelgoedkeuze.

- *Motorische ontwikkeling*

Kleuters hebben een spontane drang tot bewegen. Bewegen helpt kinderen bij het ontwikkelen van hun waarnemingsvermogen en begrip. Bij kleuters is de grove motoriek goed op gang. Ze bewegen graag en veel, maar nog niet altijd zo gecontroleerd. Zo doet hun hele lichaam mee met hun bewegingen. Rond het vijfde jaar krijgen de bewegingen meer verfijning en neemt het coördinatievermogen toe.

- *Taal- en denkontwikkeling*

Vierjarige kleuters die van huis uit Nederlands spreken, kennen gemiddeld 3.000 woorden. De meeste woorden kunnen ze zelf gebruiken. De meeste kinderen maken op deze leeftijd al grammaticaal goede zinnen, al doen zij dat nog niet helemaal foutloos.

Tussen hun vierde en zesde jaar maakt de woordenschat van kinderen een enorme groei door en leren zij ingewikkeldere zinnen te maken. Op deze leeftijd is praten met volwassenen heel belangrijk. Begrippen en woorden krijgen betekenis door concrete handelingen (bouwen, bekijken, knutselen). Op deze leeftijd leren ze vooral spelend en uitproberend.

Kleuters hebben een levendige fantasie. Een kind van vier jaar denkt nog egocentrisch, maar kan wel rekening houden met andere kinderen. Op zesjarige leeftijd gaan kinderen meer logisch en rationeel denken. Ze begrijpen meer, onthouden meer en kunnen beter het perspectief van anderen zien. Ze worden minder egocentrisch.

- *Sociale ontwikkeling*

Kinderen van vier jaar kunnen zich al in andere kinderen verplaatsen. Zo troost een kind een ander kind als het verdriet of pijn heeft. In deze periode neemt het vermogen van kinderen om zich in anderen te verplaatsen enorm toe. Dit wordt ook wel 'empathie' genoemd. Dit is een belangrijke voorwaarde voor het aangaan van vriendschappen. Wie zich kan voorstellen hoe een ander zich voelt, is eerder geneigd om iemand te helpen, te delen of om samen te werken.

Naast empathie is zelfcontrole een voorwaarde voor het sluiten van vriendschappen. Op deze leeftijd leren kinderen om hun eerste impulsen te beheersen. Die zelfcontrole is van belang om agressief gedrag tegen te gaan zoals speelgoed afpakken of voor je beurt gaan.

Er zijn kinderen, ook op de bso, die regelmatig agressief zijn naar andere kinderen in de groep. Deze andere kinderen zijn veelal een beetje bang voor dit kind en dit kind wordt meestal niet als vriend uitgekozen. Als pedagogisch medewerker grijp je bij agressie in door aan het kind duidelijk te maken dat agressief gedrag niet mag en begeleid je het spelen ('om de beurt'). Op deze manier zorg je ervoor dat het spelen voor alle kinderen in de groep leuk blijft.

- *Morele ontwikkeling*

De morele ontwikkeling gaat over het besef van goed en kwaad, over anderen helpen en je verantwoordelijk voelen. Kinderen maken in deze leeftijdsperiode een sterke ontwikkeling door in het leren kennen en beoordelen van 'goed' en 'fout'. De periode van drie tot en met zes jaar is heel belangrijk voor de ontwikkeling van 'moreel besef'.

De zeven- tot en met negenjarigen

Kinderen vanaf zes jaar gaan leren lezen, schrijven en rekenen. Naarmate ze ouder worden, groeit hun zelfbeeld. Op deze leeftijd voelen ze zich groter dan de kleuters. Ze zien de kleuters als de 'kleintjes'. De meeste kinderen beginnen deze periode met het wisselen van tanden en krijgen een groeispuurt. Op de bso maken ze zelf plannen en vragen ze om je hulp als dat nodig is. Ze kunnen ook meer verantwoordelijkheid aan.

- *Motorische ontwikkeling*

De behendigheid en de fijne motoriek van kinderen ontwikkelt zich op deze leeftijd verder. Ze zijn vooral bezig met het uitwerken van bewegingspatronen die zij al hebben ontwikkeld: ze worden er steeds beter, sneller en soepeler in. Daarnaast gaan ze oefenen en experimenteren om nieuwe bewegingen onder de knie te krijgen, zoals skaten, oefeningen op het klimrek en touwtjespringen.

Kinderen tussen de zeven en tien jaar worden zich bewust van hun eigen prestaties en gaan deze prestaties vergelijken met die van anderen. Ze gaan wedstrijdjes doen om te kijken wie het hardst kan rennen of het hoogst durft te klimmen in het klimrek.

- *Taal- en denkontwikkeling*

Rond de leeftijd van zes of zeven jaar maken kinderen een grote sprong in hun cognitieve ontwikkeling. De leeftijd van zeven jaar wordt zelfs de scharnierleeftijd genoemd. Kinderen gaan dan meer open staan voor anderen. Ze kunnen meer en beter onthouden en hun aandacht sturen. Als ze ergens mee bezig zijn, dan laten zij zich niet meer zo snel afleiden. Hun geheugencapaciteit groeit op deze leeftijd enorm.

Kinderen vanaf ongeveer zeven jaar worden beter in het leggen van logische verbanden en het aanbrengen van systematische ordeningen. Ze snappen bijvoorbeeld dat een mus een soort vogel is, dat vogels dieren zijn (en geen mensen), en dat dieren geen planten zijn.

Taal wordt op deze leeftijd ook een middel om nieuwe kennis te verwerven. Lezen en schrijven geven hun steeds meer toegang tot de wereld van de volwassenen. Veel kinderen vinden dat reuze interessant. Voor sommige kinderen is de toegang tot de volwassen wereld soms een beetje te veel. Kinderen zien op internet of op de televisie veel wat zij interessant vinden, maar nog niet goed kunnen begrijpen. Kinderen kunnen hierdoor angstig worden. Voor jou als pedagogisch medewerker is dan een belangrijke rol weggelegd om vragen van kinderen daarover te beantwoorden en te verduidelijken.

- *Sociale ontwikkeling*

Wanneer een kind rond de zeven jaar is, worden vriendschappen belangrijk. Kinderen willen graag ergens bij horen en zich geaccepteerd voelen. Ook vergelijken zij zichzelf steeds met anderen om te ontdekken wie ze nu eigenlijk zijn. Dit vergelijken draagt bij aan de ontwikkeling van een eigen identiteit. Op deze leeftijd begint buitensluiting en pesten een rol te spelen. Het is belangrijk dat je je als pedagogisch medewerker hiervan bewust bent en dat je alert bent op het negeren of afwijzen van kinderen door de rest van de groep.

Vanaf zeven jaar spelen kinderen vooral met kinderen van hun eigen sekse en leeftijd. Ook begint er groepsvorming plaats te vinden. Ze zijn aan het ontdekken met wie ze het best kunnen opschieten en samenspelen. Als een groepje gevormd is, kan dit dus nog makkelijk wisselen.

- *Morele ontwikkeling*

Kinderen op deze leeftijd kennen over het algemeen de regels die door hun ouders, leerkrachten en pedagogisch medewerkers worden gehanteerd. De kinderen kennen de regels, accepteren ze en passen ze toe. Voor kinderen is het belangrijk de dingen te doen zoals ze 'horen'. Ze willen graag een goed kind zijn voor hun ouders, leerkrachten, pedagogisch medewerkers en ook voor de 'politie'. Zo tegen het negende levensjaar gaan kinderen ook op zoek naar de achtergrond van regels door de grenzen ervan af te tasten.

De tien- tot en met twaalfjarigen

Als kinderen rond de tien jaar oud zijn, begint vaak de lichamelijke puberteit. Dit gebeurt in het algemeen eerder bij meisjes dan bij jongens. Het begin van de puberteit is verantwoordelijk voor veranderingen in het denk- en inlevingsvermogen van de kinderen. Ze beginnen te begrijpen dat er twee kanten aan een zaak kunnen zitten. Ook kunnen ze nadenken over de toekomst. Tegelijkertijd worden zij ook meer rebels en impulsiever.

- *Motorische ontwikkeling*

Kinderen kunnen steeds ingewikkeldere bewegingen uitvoeren op deze leeftijd. Verder is hun uithoudingsvermogen ook gegroeid. Kinderen spelen graag buiten en oefenen daarbij met allerlei sporten. Er zijn echter ook kinderen die minder sterk of behendig zijn, zij hebben veelal minder interesse in bewegen. Zij hebben af en toe een extra stimulans nodig om mee te doen met het buiten spelen.

- *Taal- en denkontwikkeling*

Wanneer kinderen eenmaal voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen, kunnen ze die vaardigheden ook gebruiken om de wereld om hen heen verder te verkennen. Langzaam maar zeker leren kinderen op deze leeftijd om na te denken over zaken die verder weg liggen en situaties die zij zelf niet hebben ervaren.

- *Sociale ontwikkeling*

Voor kinderen vanaf tien jaar is de omgang met leeftijdsgenoten van groot belang. Kinderen van deze leeftijd zijn bezig met hun eigen identiteit: Wie ben ik? Wat kan ik? De vergelijking met anderen is een belangrijke basis om hierover na te denken. Ze willen hetzelfde zijn of juist niet hetzelfde zijn als andere leeftijdsgenoten. Ze worden namelijk kritischer in hun vergelijkingen en beoordelingen. Ze weten ook hoe ze niet willen zijn op deze leeftijd. Door het vergelijken met elkaar leren kinderen hoe de sociale wereld in elkaar steekt.

Kinderen van deze leeftijd horen graag bij een groep. Het 'erbij horen' geeft een gevoel van veiligheid. Juist omdat 'erbij horen' zo belangrijk is, moet je als pedagogisch medewerker in deze fase alert zijn op pesten of macht en onderdrukking in de groep.

- *Morele ontwikkeling*

Voor kinderen van een jaar of negen of tien verandert de kijk op de wereld. De wijde wereld komt dichterbij. Kinderen vanaf tien jaar gaan nadenken over 'levensvragen' en stellen vragen waarop ook volwassenen niet altijd het antwoord weten. Nieuwsfeiten over rampen en geweld kunnen behoorlijke indruk op kinderen achterlaten. Als pedagogisch medewerker is het belangrijk om, als ze veelvuldig in het nieuws zijn, met de kinderen over deze onderwerpen te praten. Via de gesprekken met jou als pedagogisch medewerker leren ze in te schatten wat de kans is dat hen daadwerkelijk hetzelfde gebeurt en leren ze nadenken over wat zij zelf in een vergelijkbare situatie zouden doen.

Bijlage 2: Activiteiten en speelmaterialen ter stimulering van de ontwikkeling van kinderen op de bso

Uit onderzoek is gebleken dat bepaalde activiteiten en speelmaterialen bepaalde ontwikkelingsgebieden bij kinderen kunnen stimuleren. Welke gebieden gestimuleerd worden, is afhankelijk van het type activiteit dat je met de kinderen kan ondernemen. Hieronder worden enkele voorbeelden beschreven.

Activiteiten en speelmaterialen die de **sociaal-emotionele ontwikkeling** bij kinderen stimuleren:

- Samen met de kinderen gezelschapsspelletjes doen, zoals Rummikub, 'Mens erger je niet' of het 'Ik hou van Holland'-spel. Hierdoor leren kinderen om te gaan met competitie, winst en verlies.
- Met de kinderen buitensportactiviteiten ondernemen (zoals trefbal, voetbal en handbal). Door deze teamsporten leren kinderen samen te werken om beter te gaan spelen.
- Verkleedkleden, de poppenkast, het uitvoeren van toneelstukjes, en dansen. Bespreek bijvoorbeeld met de kinderen een boek en maak daar een toneelstukje over dat jullie uitvoeren voor de andere groepen op de bso-locatie.
- De kinderen leren vergaderen, bijvoorbeeld in het kader van kinderp participatie. Zo kun je met de kinderen vergaderen over het vakantieprogramma. Wat vinden de kinderen leuk om te doen? Het is belangrijk dat ieder kind aan bod komt en dat er op een vriendelijke manier gediscussieerd gaat worden.

Activiteiten en speelmaterialen die de **fijne motoriek** van kinderen stimuleren:

- Materialen voor knutselen en tekenen zoals scharen, prikpenningen, naalden, garen, kleurplaten, bouwplaten, lijm, figuurzaag en namaakdingen. Bij knutselen kun je onderscheid maken tussen twee soorten. Zo is bij ambachtelijk knutselen het eindresultaat het belangrijkste. Dit is iets anders dan het creatieve oftewel: vrij knutselwerk, waarbij het niet gaat om het eindresultaat maar om de experimentele weg ernaartoe. Beide zijn erg belangrijk voor kinderen om te doen om hun fijne motoriek te stimuleren.

Activiteiten en speelmaterialen die de **grove motoriek** van kinderen stimuleren:

- Buitenspeeltoestellen en buitenspeelmaterialen zoals behendigheidsmateriaal, fietsen, ballen, skelters, zandspeelgoed en vang- en gooi materialen (zoals honkbalattributen). Veel kinderen vinden het heerlijk om buiten te spelen en hun energie kwijt te kunnen. Door de buitenspeeltoestellen en het buitenmaterialen kunnen kinderen hun energie kwijtraken en hun motoriek stimuleren.
- Cd's met dansmuziek. Als activiteit kun je met de kinderen dansspasjes op een liedje maken. Deel bijvoorbeeld de kinderen in in groepjes, laat ieder groepje een dans op een liedje maken, voer aan het eind van de middag de dansjes op, en kies gezamenlijk een winnaar.
- Het spel Twister. Het doen van dit spel is goed voor het stimuleren van de grove motoriek. Daarnaast zorgt het spelen van Twister altijd voor veel hilariteit onder de kinderen. Samen ergens de lol van inzien is goed voor het groepsgevoel op de bso.

Activiteiten en speelmaterialen die de **creativiteit** van kinderen stimuleren:

- Materialen voor knutselen zoals klei, verf, papier, stof, krijt en voorwerpen uit de natuur. Denk bijvoorbeeld aan het werken met natuurlijke materialen zoals kastanjes en dennenappels.
- Muziek, drama en dans. Met zowel muziek, drama als dans kun je vrij experimenteren.

Bij het organiseren van een activiteit kun je ook meerdere ontwikkelingsgebieden tegelijk stimuleren. Zo kun je bij een thema als 'natuur' met de kinderen naar het bos gaan voor een boswandeling. Kinderen klimmen over de omgevallen bomen, rennen van de heuvel naar beneden en gaan op zoek naar kastanjes, bladeren en dennenappels. Door actief bezig te zijn in de natuur, wordt de grove motoriek van kinderen gestimuleerd. Vervolgens kun je deze natuurlijke materialen gebruiken op de bso om de creativiteit van kinderen te stimuleren. Door te knutselen met deze natuurlijke materialen wordt de fijne motoriek van kinderen gestimuleerd.